8 ДЕКАБРЬ—ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

ВАТАНПАРВАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУДОФАА ВАЗИРЛИГИНИНГ МАРКАЗИЙ МАТБУОТ ОРГАНИ

● 2002 йил, 6 декабрь, жума № 147 (1723). ● Сотувда эркин нархда.

Газета 1992 йилнинг 24 июнидан чиқа бошлаган.

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ПЕЧАТНЫЙ ОРГАН МИНИСТЕРСТВА ОБОРОНЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

● Пятница, 6 декабря, 2002 г. № 147 (1723). ● В розницу — цена свободная.

Газета издается с 24 июня 1992 г.

ВАТАН МУКОФОТЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Президентимиз Ислом Каримовнинг Фармонларига мувофиқ Истиқлолимизнинг 11 йиллик улкан тўйи арафасида турли жабҳалардаги фидокорона меҳнати сарҳадларимиз дахлсизлигини сақлаш, ишлаб чиқариш ва маънавиятни юксалтириш борасида эришган муваффақиятлари учун бир гуруҳ юртдошларимиз Ватанимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланган эди.

5 декабрь куни — эркимиз ва истиқлолимиз тимсоли бўлмиш Конституциямиз қабул қилинган кун байрами арафасида Оқсарой қароргоҳида бир гуруҳ ватандошларимизга ана шу юксак мукофотларни тантанали топшириш маросими бўлди.

Маросимда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Сизлар билан бугунги учрашувимиз ўзига хос ажойиб, хосиятли бир кунда ўтмоқда, деди давлатимиз раҳбари. Аввало, бугун Конституциямизнинг қутлуғ ўн йиллиги байрами арафасида давлатимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланган сиз азизлар билан учрашиб, очиқ чеҳрангизга боқиб, сизларни ана шу буюк сана билан табриклаш, муборакбод этиш менга катта қувонч бағишлайди.

Президентимиз маросим иштирокчилари билан бугун яна бир муборак айём — халқимиз, миллатимиз, дунёдаги барча мўмин-мусулмонларнинг табаррук байрами — Рамазон ҳайити арафасида дийдор кўришиб турганидан мамнуният изҳор этаркан, уларни ва улар орқали бутун халқимизни кўнгилларга эзгу ва ёруғ туйғулар олиб кирадиган ана шу улуғ кун билан самимий табриклади.

Мамлакатимизнинг ўн бир йиллик мустақиллик тарихида яхши бир одат шаклланиб, доимий анъанага айланиб қолди.

Яъни, ҳар йили Ватанимизнинг Мустақиллик байрами муносабати билан юксак давлат мукофотларига сазовор бўлган инсонларни айнан Конституция куни арафасида табриклаб, уларнинг шодлиги ва қувончига шерик бўлмоқдамиз.

Шуни айтишим керакки, деди Ислом Каримов, бу воқеа, аввало, шахсан менинг ўзимга катта қувонч бағишлайди. Чунки мен бундай учрашувларда халқимизнинг нафақат сиз каби фарзандларини, балки вилоят, туман, шаҳарлардаги олий нишон ва унвонлар билан тақдирланган эл-юртимизнинг муносиб вакилларини — уларнинг барча-барчасини, афсуски, мана шу муҳташам залга сиғдириб бўлмайди — бағримга босгандек, ҳар бирининг қўлини олиб табриклагандек бўламан ва бундан қалбим чексиз фахр-ифтихорга тўлади.

Бундай қувончли пайтларда — кишининг хаёлидан беихтиёр бир фикр ўтади. Биз одатда кўпроқ мамлакатимиздаги, барча йўналишлар ва тармоқларда — бу иқтисодиёт ёки ижтимоий ҳаёт бўладими, илму фан, маданият соҳалари бўладими — эришган марраларимиз, қўлга киритган ютуқларимиз ҳақида гапирамиз.

Улар ҳақида жойларда ҳам, марказда ҳам, матбуот, радио-телевидениеда ҳам атрофлича ахборот берамиз, таҳлил этамиз.

Лекин, шуни афсус билан айтишимиз лозимки, ҳақиқатан ҳам, бундай буюк натижа ва ютуқларнинг чинакам ижодкори, бунёдкори бўлмиш, ўз меҳнат фаолиятида ҳақиқий қаҳрамонлик ва юксак маҳорат намуналарини намоён этиб келаётган одамларимиз, меҳнаткашларимиз ҳақида камроқ эслаймиз.

Ана шунинг учун ҳам бугунги учрашувда ва эртадан бошлаб жойларда бўлиб ўтадиган давлат мукофотларини топшириш маросимларида сизларга, сиз каби барча заҳматкаш ва фидойи меҳнатчиларимиз шаънига ҳар қанча таҳсинлар ва миннатдорлик сўзларини айтсак, барибир камлик қилади, деб ўйлайман.

Биз «Ўзбекистон замини», «Ўзбекистон халқи», «Ўзбекистон фарзанди» деган сўзларни доимо ички бир ҳаяжон ва ифтихор билан тилга оламиз, дея сўзида давом этди Президент. Ҳеч шубҳа йўқки, «Ўзбекистон Қаҳрамони» деган юксак унвон ҳам бизга фахру ғурур бахш этадиган ана шундай мўътабар тушунчалар қаторида туради.

Давлатимиз раҳбари мамлакатимиз тараққиёти ва фаровонлиги йўлида кўп йиллардан буён қаҳрамонона меҳнат қилиб келаётган

(Давоми 2-бетда).

МАМЛАКАТНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

Ҳар бир мамлакат ва жамият тарихида шундай улуғ саналар борки, уларнинг аҳамияти ва қадри давр ўтган сари ортиб бораверади. Халқимиз донишмандлиги, сиёсий ва ижтимоий-ҳуқуқий тафаккурининг самараси бўлмиш Конституциямиз қабул қилинган кун ана шундай тарихий саналар жумласига киради.

Конституция сўзи аслида лотинчадан келиб чиққан бўлиб, «тузилиш» деган маънони билдиради. Жаҳонда биринчи Конституция 1787 йилда Америка Қўшма Штатларида қабул қилинган.

Конституция ўзига хос хусусиятлари билан бошқа қонунлардан ажралиб туради ва фарқ қилади. Биринчидан, барча қонунлар Конституциядан келиб чиқиши ва унга зид келмаслиги керак; иккинчидан, Конституциянинг ҳолати доим биринчи ва асос солувчи ҳисобланади; учинчидан, Конституция жорий қонунлар тизимини белгилайди, яъни қонунчиликни ривожлантиришнинг аниқ йўналишларини равшанлаштиради, бу эса, ўз навбатида сиёсий-иқтисодий вазиятга мос бўлган, тегишли қонун ҳужжатларини қабул қилишга имкон беради; тўртинчидан, Конституция тез ўзгармайдиган барқарор қонун ҳисобланади. Масалан, АҚШ Конституцияси 215 йил, Бельгия Конституцияси 171 йил, Швейцария Конституцияси 128 йилдан ортиқ вақтдан бери ишлаб келмоқда. Бу Конституцияларга ўзгартиришлар, қўшимчалар киритилган, лекин тўлалигича янги Конституциялар қабул қилинмаган.

Жаҳон мамлакатларида Конституциялар номланиши, тузилиши жиҳатдан бир-биридан фарқ қилади. Масалан, Австрияда Федерал Конституцион қонун деб аталади, Германияда Асосий қонун, Канадада Конституцион акт, Мексикада «Бирлашган Мексика штатларининг сиёсий Конституцияси» деб номланган. Конституцияларнинг ҳажми ҳам ҳар хил бўлади. Масалан, Ҳиндистон Конституцияси 400 дан зиёд модда ва 10 та иловадан иборат. Ўзбекистон Конституцияси эса энг лўнда ҳисобланган АҚШ Конституциясидан ҳам бир ярим баробар қисқа. Жаҳондаги давлатларнинг Конституциялари тузилиши, номланиши билан бир-биридан фарқ қилсада, мақсади жиҳатдан ўхшашдир.

Мустақил Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилингунига қадар юртимизда бир неча Конституциялар амал қилган. Уларнинг ҳар бири собиқ иттифоқ Конституцияларидан сўзма-сўз кўчирилган бўлган. Конституцияларда Ўзбекистон суверен давлат деб аталгани билан, бирорта ҳам ҳуқуқий масалаларни ўзи ҳал қилишга ҳаққи йўқ эди. Асосий Қонуннинг бирор моддасига қўшимча ёки ўзгартириш киритиш масаласини фақат Иттифоқ Олий органи рухсат берсагина амалга ошириш мумкин эди. Мустақиллик шарофати билан Республикамиз ўз ҳуқуқий тизимини ўзи яратиш ҳуқуқига эга бўлди.

(Давоми 3-бетда).

КОНСТИТУЦИЯМИЗНИНГ 10 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНДИ

Бундан ўн йил муқаддам қабул қилинган ва халқимизнинг иродасини, руҳиятини, ижтимоий онги ва маданиятини ўзида тўла акс эттирган Бош қонунимиз — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси муҳим сиёсий, ҳуқуқий ҳужжат сифатида жаҳонда янги, суверен, истиқболи порлоқ давлат дунёга келганининг ўзига хос шаҳодатномаси бўлди.

Фаровон турмушимиз ривожида, Ватанимиз ва халқимиз тақдирида Конституциямизнинг аҳамияти тобора ортиб бормоқда. Конституциямизни нафақат таърифлаганда, айни чоғда қоидаларини моддама-модда рўёбга чиқариш асосида уни ҳаётимиз Қомуси деб билишимиз ва беҳад қадрлашимиз бежиз эмас.

Бунинг сабаби шуки, Конституциямизда халқимизнинг ҳуқуқий демократик давлат, адолатли фуқаролик жамияти, эркин ва фаровон ҳаёт қуришдек орзу-ҳаваси ўзининг тўла ифодасини топган. Шундай давлат, жамият ва эркин ҳаётнинг шакл-шамойили, маънавий қиёфаси шоён акс эттирилган. Унда тараққиётимиз гарови бўлмиш тинчлик, осойишталик, тотув ҳаётнинг асослари белгилаб берилган. Фуқароларимизнинг ҳуқуқ ва бурчлари бир-бирига уйғунлаштирилган. Энг муҳими, инсон ҳуқуқи, инсон эркинлиги мустаҳкам муҳрлаб қўйилган.

Ҳа, Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида ишлаб чиқилган ва барча жабҳаларда амалга оширилаётган ислоҳотлар, улкан бунёдкорлик ишларимиз ва буюк келажагимизнинг ҳуқуқий кафолати бўлиб хизмат қилаётган Конституциямиз қабул қилинганига ўн йил тўлди.

(Давоми 2-бетда).

Ҳаётимизнинг, тараққиётимизнинг ҳуқуқий асоси

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ ЎН ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ НУТҚИ

Ассалому алайкум, муҳтарам дўстлар!

Қадрли юртдошлар!

Аввало, ўз номимдан барчангизни, сизлар орқали бутун халқимизни қутлуғ айём — ҳаётимизнинг ҳуқуқий асоси бўлмиш Конституциямизнинг 10 йиллиги билан чин қалбимдан муборакбод этишга рухсат бергайсиз.

Конституциямизнинг мамлакатимизда янги ҳаёт, янги ҳуқуқий давлат ва адолатли жамият қуришдаги аҳамияти ва моҳияти ҳақида кўп гапириш, кўп фикр юритиш мумкин.

Бугун Конституциявий суд раиси Бўритош Мустафоев қилган маърузада ҳам эзгу мақсадларимизга эришиш йўлида Конституциямизнинг улкан ҳиссаси ҳақида мазмунли фикр ва мулоҳазалар айтилди.

Мен шу фурсатдан фойдаланиб, сиз, ҳурматли мажлис иштирокчилари эътиборини кўпроқ бошқа масалага — Конституциямиз асосида қабул қилинаётган қонунларни ҳаётга татбиқ этиш ва шу муҳим масала атрофида тўпланиб турган муаммоларга жалб қилмоқчиман.

Шуни очиқ тан олишимиз керак, қонун устуворлигини ҳаётимизнинг барча жабҳаларида таъминлаш, эскича фикрлаш, умуман, қотиб қолган қарашлардан тезроқ воз кечиш, ва аввало, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини олдинги ўринга қўйиш ва шу асосда йўл тутиш, бу жараёнларни тубдан тезлаштириш бугунги кунда биз учун энг долзарб масалалар бўлиб қолмоқда.

Содда қилиб айтганда, биз қандай ҳар томонлама чуқур ва пухта ишланган, юксак андозаларга асосланган қонунларни қабул қилмайлик, агарки, уларнинг норма ва талаблари амалда ҳаётимизда ўз кучини кўрсатмаса — шу йўналишда қилаётган барча ишларимизнинг самараси бўлмайди. Ва, бундай ҳолатлар фуқароларимизнинг табиий ва ўринли эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Бу ўзи нима дегани, нима учун қонуний нормаларда кўрсатилган талаблар бошқа-ю, ҳаётимизда кўпгина ҳолатлар ва мисоллар бошқача, деган фикрларга жавоб топиш осон эмас, албатта.

Шундай вазиятларда қонун қонун билан, ҳаётда эса кўпинча мансабда ўтирганларнинг айтгани бўлар экан, уларнинг сўзи, уларнинг ҳақиқати ҳақиқат бўляпти, деган кайфиятлар ҳам учрайди.

Шундай ҳолатлар ва савдолар бошига тушганда, одамларимиз беихтиёр «Ўйнашмагин арбоб билан, арбоб урар ҳар боб билан» деган мақолни изтироб чекиб эслаши ҳам ўринли, деб ўйлайман.

Бу ҳам ҳаётимизнинг аччиқ ҳақиқати.

Биз қонунчиликка асосланган ҳуқуқий давлат қуришга интилаётган эканмиз, бундай ҳолатлардан юз ўгирмасдан, қочмасдан, аксинча, бунга олиб келувчи сабабларнинг таг-томирига етиб бориш ва уларнинг ечимини топишимиз зарур.

Бу барчамизнинг, аввало, қонун чиқарувчи ва ижро этувчи идора ва ташкилотлар мутасадди раҳбарларининг бурчидир.

Бу каби вазият ва ҳолатлар нафақат бизда — мустақил тараққиёт йўлига ўтган ва Конституцияси энди ўн ёшга кирган мамлакатимизда эмас, балки энг ривожланган давлатларда ҳам учраб туриши мумкин.

Лекин, ҳеч шубҳасиз, хусусан биз учун бу масала

(Давоми 2-бетда).

АСКАР КИМГА ЎХШАЙДИ?

Таклифимни эшитиб зенитчи-ракетачилар дивизиони командирининг тарбиявий ишлар бўйича ўринбосари капитан Мусурмон Шерматов бир оз ажабланди.

— Қандай бўларкин?

— Қантдай бўлади, мана кўрасиз. Лекин ўйлаб кўринг, ёш аскарларнинг руҳиятини, психологиясини яхшироқ ўрганишда сизга бир ёрдам бўлсин дедим-да, — дея уни яна қизиқтиришга ҳаракат қилдим.

Суҳбатдошим соатига қаради.

— Навбатдаги машғулот тугай деб қолди. Юринг бўлмаса, ижтимоий-сиёсий ахборот хонасига борайлик.

Гуруҳ командири лейтенант Қамбарали Азизов ва аскарлар билан саломлашув, қисқача танишувдан сўнг синовларни бошлаб юбордик. Ёш аскарлар жой-жойига ўтириб олиб, бир варақ қоғозга исми, фамилияси ва маълумотини ёзишди. Ана шундан сўнг асосий мақсадга ўтдик.

— Хўш, укажонлар, сизларга иккитагина саволимиз бор. Саволлар жуда оддий. Биринчиси, «аскар» сўзига сиз қандай таъриф берган бўлардингиз? Изоҳ уч сўздан ошмаслиги керак. Иккинчи савол: аскарни, ҳарбийни нимага ўхшатиш мумкин? Иложи борича шаклни — рамзни чизинг. Фақат битта шарт — бировдан кўчириш, маслаҳатлашиш йўқ.

Айтганимдек, «ғалати» синовимиз бирорта аскарни ҳам бефарқ қолдиргани йўқ. Боягина қошларини чимириб, ажабланиб ўтирганлар ҳам дарҳол иштиёқ билан қоғоз қоралашга тушдилар.

«Ана, кўрдингизми», дегандай капитанга имо қиламан. У ҳам мамнун қиёфада бош бармоғини кўрсатади. Хуллас, 10-15 дақиқадан сўнг аскарлардан ҳамма варақларни йиғиштириб оламиз. Ўзимиз ҳам жавобларни катта қизиқиш билан таққослаб, таҳлил эта бошлаймиз. Натижалар ёмон эмас, кутилганидан ҳам зўр!

Биринчи саволга кўпчилик «Ватаннинг асл фарзанди», «Мустақил Ўзбекистон ҳимоячиси», «Халқнинг суянган тоғи», «Энг фидойи инсон», «Она юрт посбони» каби жавобларни беришган.

Иккинчи саволнинг жавоблари ҳам хилма-хил. Суратларда тинчлик рамзи — ҳумо қуши, қилич ва қалқон, довюрак шер, парвози баланд лочин ва бургут, мускуллари бўртиб турган паҳлавон, халқ кучи ва Ватан қудрати тимсоли сифатида ҳатто мушт ҳам тасвирланган. Энг қувонарлиси, бирорта ҳам изоҳларда, рамзларда мантиқий хатога йўл қўйишмаган. Бу эса ёш аскарлар болаликдан ҳарбий хизмат масъулиятини тушуниб етганларига, кимни ва нимани ҳимоя қилишни яхши билишларига яна бир далил. Бир сўз билан айтганда, улар аскарлик хизматига руҳан тайёрлар! Фақат, устоз офицерлар, шартнома бўйича ҳарбий хизматчилар, тажрибали аскарлар уларга ҳар томонлама кўмак беришлари, ҳарб илмини чуқур ўргатишлари керак. Ана ўшанда ёш аскарларнинг хизматга иштиёқи кундан-кунга кучаяди. Назарий ва амалий машғулотларда, синов имтиҳонларда барчани мамнун этадиган натижаларни қўлга киритишади.

Ниҳоят, капитан Мусурмон Шерматов билан хайрлашар эканман, у «Жуда зўр бўлди-да, бу усулингизни бошқа бўлинмаларда ҳам қўллаймиз», деди кўзлари чақнаб. Хурсандчилигимни яшириш учун жиддий тортиб, катта руҳшунос мутахассислардек жавоб беришга ҳаракат қилдим.

— Лицензияси анча қиммат эди. Ҳай майли, сиздан пул олмайман. Фақат буни ҳеч кимга айтиб юрманг.

Майор А. УСМОНОВ,
«Ватанпарвар» мухбири.
(Факс орқали).

● КОМАНДИРСКОЕ СТАНОВЛЕНИЕ

«ГОРЖУСЬ СВОЕЙ ГРУППОЙ»

Путь Нурбека Абишева в Чирчикское высшее танковое командно-инженерное училище обычен: парень из Мирабадского района Ташкента после окончания девяти классов поступил в Ташкентский военный лицей, успешно его закончил, а затем без проблем сдал экзамены в ЧВТКИУ. А то, что учится он на выпускном курсе десантного факультета и является сержантом, заместителем командира группы, говорит о хорошей общеобразовательной и физической подготовке, о высоких лидерских качествах, успехах в учебе и службе.

На последних учениях, в ходе которых взвод курсантов-выпускников должен был совершить прыжок из самолета АН-12, сержант Нурбек Абишев действовал в роли командира взвода. А значит, задолго до учений, под руководством непосредственных командиров, начал готовить подчиненных к этому важному экзамену на боевую зрелость.

Специалисты по воздушно-десантной подготовке офицеры В. Лютиков и В. Грошев оказали необходимую помощь в организации занятий при наземной подготовке. Не надо забывать, что сержант Е. Белослюдов, курсанты А. Атоев, Ш. Содиков и другие выпускники уже сами — без пяти минут лейтенанты. За плечами у каждого по 18 прыжков. С одной стороны, проводить с ними занятия легко — они сами очень много знают, с другой — сложно, так как надо быть на голову выше их по методической подготовке, чтобы каждому было чему научиться у командира и однокурсника.

То, что десантирование прошло без единой задержки, а на сборный пункт прибыли все курсанты — показатель хорошо проведенной подготовительной работы. Но это была только половина дела. Теперь сержанту Нурбеку Абишеву предстояло выполнить учебно-боевую задачу.

Командир батальона, тоже курсант-выпускник, отдал приказ на обнаружение и уничтожение «противника», захватившего «склад боеприпасов». Будущий офицер-десантник не стал торопить события. Проведя тщательную разведку, сержант Н. Абишев установил, что захваченный объект охраняют до 20 «боевиков» с четырьмя безоткатными орудиями. Силы значительные, а если учесть и то, что они могли в любой момент подорвать склад, то операция должна была быть подготовлена особенно тщательно и проведена молниеносно, с полным истреблением «противника».

Отдавая боевой приказ взводу, сержант Н. Абишев поставил задачу группе сержанта Е. Белослюдова: обойти объект с правой стороны, используя складки местности. Группе курсанта С. Магрипова предстояло максимально приблизиться к «складу» с левой стороны. Распределив роли и обязанности каждого подразделения и огневые средства, согласовав время действий и сигналы, Нурбек отдал команду на выдвижение к объекту.

Обе группы с поставленной задачей справились на отлично. Точно в указанное время они вышли в заданные точки и по команде командира одновременно открыли огонь по «противнику». В считанные секунды основные силы «противника» были уничтожены кинжальным огнем из стрелкового оружия, а стремительная атака десантников не оставила ни малейшей надежды для тех, кто уцелел после прицельного огня.

Проводя разбор занятия, преподаватель кафедры тактики майор Т. Ниязов отметил действия взвода сержанта Н. Абишева как лучшие на прошедших учениях.

— Я горжусь своей группой, — говорит сержант Нурбек Абишев, — за все время учебы мои однокурсники и подчиненные еще ни разу меня не подводили. Уверен, что, став командирами воздушно-десантных подразделений, они воспитают такие же дружные и боеспособные подразделения, как наша учебная группа, и еще не раз вспомнят, как мы тщательно отрабатывали поставленные задачи в ходе боевой учебы в училище.

Подполковник
В. КАЛОШИН.

ВАТАН МУКОФОТЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

инсонлар — «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси Наманган вилоят бўлимининг раҳбари Дилбархон Акрамовани, моҳир муаллим ва мураббий Марат Зокировни, тажрибали хўжалик раҳбарлари Азим Латипов ва Муродулло Саидовни, Хоразм вилояти ҳокими Ислом Бобожоновни ана шундай шарафли унвон билан чин юракдан қутлади.

Айниқса, қаҳрамонларимиз қаторида ҳаётда ҳам, ижодда ҳам ўзининг ҳаққоний сўзи, ирода ва матонати билан юртдошларимизга, аввваламбор ёшларимизга ибрат бўлаётган, том маънодаги маърифатпарвар инсон Озод Шарафиддиновнинг борлиги бениҳоя қувончлидир.

Халқимизда муборак айёмлар арафасида ўтганларни ёд этишдек яхши бир одат бор. Бир неча йилдирки, биз ана шу ибратли удумга амал қилиб, илму фан ва маданиятимиз ривожига беқиёс ҳисса қўшган, аммо бугунги ёруғ кунларни кўриш насиб этмаган марҳум ватандошларимиз номини хотирлаб, ҳурмат бажо этиб келмоқдамиз.

Бу йил ҳам Президентимиз Фармонига биноан ўн уч нафар ана шундай улуғ инсон давлатимизнинг юксак мукофоти — «Буюк хизматлари учун» ордени билан тақдирланди.

Биз машҳур аллома, академик Ҳабиб Абдуллаевнинг илмий жасоратини, Қори Ниёзий, Тошмуҳаммад Саримсоқов, Убай Орипов, Обид Содиқов, Собир Юнусов, Содиқ Азимов, Яҳё Ғуломов, Саъди Сирожиддинов, Ҳамид Сулаймон каби ҳар бири ўз соҳасида илмий мактаб яратган истеъдод соҳибларининг Ватанимиз, халқимиз олдидаги хизматларини ҳеч қачон унутмаймиз, деди Юртбошимиз.

Саҳна санъатимизнинг ёрқин намояндаси Олим Хўжаев, миллий мусиқамиз ривожига улкан ҳисса қўшган мумтоз бастакор Тўхтасин Жалилов, бутун умрини қорақалпоқ диёрини тараннум этишга, ноёб ва бетакрор санъат асарларини тўплашга бағишлаган Игорь Савицкий номларини ҳам эҳтиром билан ёд этамиз.

Бугун бизнинг миллатимиз тарихида ёрқин из қолдирган мана шу инсонлар хотирасини эъзозлаётганимиз, эзгу ва савобли ишлар ҳеч қачон унутилмайди, яхшилик завол билмайди, деган ҳақиқатни яна бир карра тасдиқлайди, деб таъкидлади Ислом Каримов.

Биз бугунги тинч ҳаётимиз, осойишта кунларимиз посбони бўлган, Қуролли Кучларимиз сафида, ҳуқуқ-тартибот ва хавфсизлик идораларида ўз бурчини шараф билан адо этаётган жасур аскар ва офицерларимиз, барча ҳарбий хизматчиларимиз ҳақида ҳар қанча фахрланиб гапирсак арзийди, деди Юртбошимиз. Бу мард ўғлонларимизнинг жасорати ва жанговар маҳоратини юксак қадрлаймиз.

Бугун Ўзбекистонимиз ўзининг ички ва ташқи сиёсати, улкан салоҳияти билан халқаро майдонда тобора обрў қозониб бораётган экан, бунда барча ватандошларимизнинг муносиб ҳиссаси бор, албатта.

Лекин мамлакатимизнинг шуҳратини бугун дунёга намоён этишда, айниқса, спортчиларимиз, мана шу залда ўтирган ёрқин спорт юлдузлари алоҳида катта ҳисса қўшаётгани аён ҳақиқатдир.

Давлатимиз раҳбари барча мукофотланганларни яна бир бор самимий табриклаб, уларга Ватанимизнинг олий мукофотларини тантанали равишда топширди.

Бугун биз том маънодаги тарихий даврни бошимиздан кечиряпмиз. Эҳтимол, ўзимиз яшаб турган шу даврнинг барча қирраларини англаш, унга баҳо бериш қийиндир.

Лекин йиллар ўтади, асрлар ўтади, деб алоҳида таъкидлади Президент, ишончим комилки, оғир ва мураккаб замонларда элимизга тоғдек таянч бўлиб, таъбир жоиз бўлса, Ўзбекистоннинг юкини елкасида кўтариб, бахтли ва фаровон ҳаёт пойдеворини қурган инсонларни келажак авлодларимиз миннатдорлик билан ёд этиши муқаррар.

Ислом Каримов сўзининг ниҳоясида барча мукофотланган юртдошларимизга қарата: кўксингизга ярашиб турган мана шу орден ва унвонлар ҳаммангизга буюрсин, янги ва юксак марралар сари илҳомлантирсин, издошларингиз янада кўпайсин, бошингиз доим омон бўлсин, деди. Уларга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, ишларига омад, хонадонларига файзу барака тилади.

Мукофотланганлар номидан сўзга чиққан адабиётшунос олим Озод Шарафиддинов, «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси Наманган вилоят бўлимининг раҳбари Дилбархон Акрамова, марҳум Ҳамид Сулаймоннинг ўғли Рустам Сулаймонов, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг академик В. Воҳидов номидаги хирургия илмий маркази бўлими раҳбари Юрий Калиш, «Феруз-Хоразм» тикувчилик ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси Клара Жумамуратова, Сурхондарё вилояти Сариосиё туманидаги И. Диёров номидаги ширкат хўжалиги раиси Султон Сатторов, адабиётшунос Абдуқодир Ҳайитметов актриса Людмила Стоцкая, андижонлик журналист Мукаррамхон Холматова Президентимизга ўзларига билдирилган эзгу тилаклар ва юксак ишонч учун миннатдорлик изҳор қилиб, Ватанимизнинг олий нишонлари уларни янада самарали меҳнат қилишга, юрт равнақи учун бор куч-ғайратларини сарфлашга ундашини таъкидладилар.

(ЎзА).

КОНСТИТУЦИЯМИЗНИНГ 10 ИИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Шу муносабат билан 5 декабрь куни пойтахтимиздаги муҳташам «Туркистон» саройида тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

Йиғилишни Тошкент шаҳар ҳокими Р. Шоабдураҳмонов очди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янграйди.

Конституциявий суд Раиси Б. Мустафоев Конституциямизнинг ўн йиллиги тўғрисида маъруза қилди.

Сўз Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга берилади.

Давлатимиз раҳбари ўз нутқида ўн йил абадият олдида қисқа фурсат эканига қарамай, ўтган давр мобайнида мамлакатимизда қанчадан-қанча том маънодаги оламшумул ўзгаришлар юз берганлигини алоҳида таъкидлади.

Ўзбекистон маънавий қадриятларини тиклаш, иқтисодий ва ижтимоий соҳаларда туб ўзгаришлар, ҳуқуқий демократик давлат ва адолатли фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлидан собитлик билан одимламоқда. Қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, ҳаётнинг барча жабҳаларини эркинлаштириш жараёнлари босқичма-босқич амалга оширилмоқда.

Эришган ютуқларимизнинг, тинч ва осуда ҳаётимизнинг, эртанги кунга бўлган ишончимизнинг, халқаро майдонда ортиб бораётган обрў-эътиборимизнинг негизида Конституциямиз белгилаб берган ҳуқуқий асослар турганини ва уларни оғишмай ҳаётга татбиқ этаётганимиз мужассамдир.

Юртбошимиз мустақиллик даврида турли номлар билан эълон қилинган йиллар ўртасида мантиқий асос, ўзаро узвий боғланиш мавжудлигига эътибор қаратди.

Ўтиб бораётган Қарияларни қадрлаш йили аввало Ўзбекистоннинг буюк келажагини ўйлаб, йиллар давомида шу олижаноб ишга ўз ҳиссасини қўшган, ана бу пойдеворнинг тамал тошини қўйган инсонларни улуғлаш, уларни рози қилишдек олижаноб мақсадга қаратилган. Шу муносабат билан қабул қилинган Давлат дастури нафақат фахрийлар, мўътабар кексаларимиз, балки бутун жамиятимиз ҳаётида катта из қолдиргани шубҳасиз.

Президентимиз 2003 йилни «Обод маҳалла йили» деб эълон қилишни таклиф этди. Юртбошимизнинг бу таклифи йиғилганларнинг гулдирос қарсаклари билан маъқулланди.

Дарҳақиқат, маҳалланинг ҳаётимиздаги ўрни юксак. Кириб келаётган йилнинг «Обод маҳалла йили» деб эълон қилиниши эса маҳалланинг ҳуқуқий асослари ҳар томонлама янада мустаҳкамланишига, ўзини ўзи бошқаришнинг бу ноёб тизими жамиятимиз сиёсий-иқтисодий ва маънавий ҳаётининг том маънодаги ажралмас қисми сифатида тобора ривож топишига, бунинг учун тегишли барча моддий-молиявий шароитлар яратилишига асос бўлади.

Тантанали маросим санъат усталари ва ёш ижрочиларнинг катта концерти билан якунланди.

(ЎзА).

ҲАЁТИМИЗНИНГ, ТАРАҚҚИЁТИМИЗНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ ЎН ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

бугунги кунда буюк истиқболларимизни кўриш, халқимизнинг келажакка ишончини қозониш ва мустақиллигимиз [illegible]

Нега деганда, замонавий талабларга жавоб берадиган [illegible]

Айни пайтда бу қонунчилик [illegible]

Энди бу муаммоларнинг [illegible]

Кўпгина масалалар [illegible]

Биринчидан, Конституциямиз [illegible]

Шу сабабли ҳам [illegible]

Иккинчидан, [illegible]

Шундагина [illegible]

Аввало, суд ҳокимияти [illegible]

Учинчидан, [illegible]

Тўртинчидан, [illegible]

Бешинчидан, [illegible]

Мен бу борада [illegible]

имон-эътиқод деган сўзлар [illegible]

Азиз юртдошлар!

Ҳаммамизга маълумки, [illegible]

Содда қилиб айтганда, [illegible]

Шу маънода, кейинги [illegible]

Давлат ва жамият [illegible]

Агар биз ўтиб бораётган 2002 йилга [illegible]

қолган ота-оналаримиз, балки бутун жамиятимиз ҳаётида катта из қолдирганига ишонч ҳосил қиламиз.

Мен бугун бу тўғрида батафсил ҳисобот беришни мақсад қилиб қўйганим йўқ. Чунки, дастур ижроси юзасидан мутасадди ташкилотлар вакиллари матбуот, радио-телевидение орқали, маҳалла ва фуқаролар йиғинларида ўз ҳисоботини беради, албатта.

Мен фақат бу борадаги айрим мисолларни келтириб ўтмоқчиман.

Қарияларимизни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида, аввало, жорий йилда пенсия ҳажмини аниқлаш ва ҳисоблашга адолатли қараб, пенсия миқдорининг 1,3 марта кўпайтирилгани, кексаларимизга қўшимча имтиёзлар бериш учун биргина Пенсия жамғармаси томонидан 39 миллиард 600 миллион сўм маблағ ажратилгани ҳам бу борадаги ишларнинг кўлами нечоғли катта бўлганини кўрсатиб турибди.

Ёки қарияларни ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш, уларга тиббий, санаторий-курорт, коммунал-маиший ва транспорт хизматлари кўрсатишни яхшилаш бўйича бир қатор чора-тадбирлар амалга оширилганини ҳам эсламасдан ўтолмаймиз.

Шу ўринда икки миллионга яқин қария диспансер назорати ва тиббий кўрикдан ўтказилгани, 30 мингдан зиёд отахон ва онахонларимиз санаторияларда ва тиббиёт масканларида бепул даволанганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Бу ҳақда гапирганда, «Ортопедик реабилитация» илмий ишлаб чиқариш корхонасининг барча вилоятларда филиаллари ташкил этилиб, ёрдамга муҳтож ва ногирон кексаларни махсус аравачалар, эшитиш мосламалари ва бошқа зарур воситалар билан таъминлаш ишлари изчил давом эттирилаётганини ҳам тилга олиш мумкин.

Ёки бўлмаса, шу йил Қорақалпоғистон Республикасида «Тахиатош» санаторий-профилакторийси, Наманган вилоятида уруш ва меҳнат фахрийларига мўлжалланган «Косонсой» сиҳатгоҳи, Сирдарё вилоятининг Янгиер шаҳрида «Саховат уйи» барпо этилгани ни айтиш ўринлидир.

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида ногирон ва қаровчисиз кексаларга 1 миллиард 340 миллион сўмлик моддий ёрдам кўрсатилгани, бу эса режадагидан уч баробар кўп экани ҳам албатта амалга оширилган ишлар салмоғидан далолат беради.

Бундан ташқари, 900 нафар ёлғиз отахон ва онахонларнинг уйлари давлат ҳисобидан таъмирлаб берилгани, 11 минг 700 нафар ёлғиз кексага давлат дастурида кўзда тутилган имтиёзли ёрдам амалга оширилаётгани, уларга 3 мингдан зиёд ҳамшира хизмат кўрсатаётгани, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати фаоллари эса 3 минг 700 кексани ўз оталиғига олиб, уларга мунтазам ёрдам кўрсатиб келаётгани айниқса эътиборлидир.

Албатта, масаланинг маънавий томони, яъни оилада, маҳаллада, жамоат жойларида, тўй ва маъракаларда кексаларимизга бўлган ҳурмат-эътибор янада ортгани, улар доимо кўпчиликнинг эъзозида бўлиб келаётгани ҳақида ортиқча тўхталишга зарурат бўлмаса керак.

Бугунги фурсатдан фойдаланиб, мана шу эзгу ишларга ҳисса қўшган саховатли инсонларга, турли хайрия ташкилотлари вакилларига ўз миннатдорлигимизни изҳор этиб, илоҳим, қилган хайрли ишларингизнинг савобини ўзингиз ҳам кўринг, бошингиз омон бўлсин, ҳеч қачон кам бўлманг, деб тилак билдирсак, адолатли бўлади, деб ўйлайман.

Нега деганда, уларни ҳеч ким бунга мажбур қилгани йўқ. Жамиятимиз ҳаётида рўй бераётган мана шундай ижобий ўзгаришлар, одамларимиз ўртасида меҳр-оқибат, шафқат туйғулари тобора мустаҳкамланиб бораётгани шахсан мени беҳад қувонтиради.

Албатта, мўътабар қарияларимизга бўлган эътибор, бу йўналишдаги ишлар фақат шу йил билан чекланмайди, балки янги босқичда, янгича шаклда изчил давом эттирилади.

Чунки бизларни дунёга келтириб, вояга етказган, ўзининг меҳнати билан бугунги ҳаётга катта ҳисса қўшган кекса авлод олдида барчамиз ҳамиша қарздормиз. Уларни эъзозлаш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Ҳурматли дўстлар!

Барча қувонч ва ташвишлар, муаммоларга қарамасдан, ҳаёт давом этаверади.

Мана, ҳадемай, Янги йил ҳам кириб келади. Янги йилимиз ҳам файзли, баракали бўлади, Яратганимиз бу йилда ҳам биздан меҳрини, марҳаматини аямайди, хонадонларимизга тинчлик-осойишталик, бахту саодат ато этади, деб ишонамиз.

Илгари ҳам кўп бор айтган гапимни яна такрорламоқчиман: биз пок ва холис ниятлар билан яшасак, Оллоҳни доимо қалбимизда, юрагимизда сақлаб, ундан сўрасак, ишончим комилки, биздан меҳр-мурувватини ҳеч қачон дариғ тутмайди.

Янги йилга ана шундай орзулар билан қараётган халқимизнинг фикрини, кайфиятини инобатга олиб, бу йилимизнинг ҳам ҳар томонлама хосиятли, файзу баракали бўлишини ният қилар эканмиз, менинг бир таклифим бор: кириб келаётган 2003 йилни «Обод маҳалла йили» деб эълон қилсак.

Қадрли ватандошлар!

Бу масалага кенгроқ қарайдиган бўлсак, янги йилга бундай ном беришимизнинг боиси нимада, деган табиий савол туғилади.

Аввало, шуни айтиш керакки, «обод» деган сўз, «обод маҳалла» деган ибора замирида теран маъно бор.

Обод деганда, халқимиз, миллатимиз нафақат кўркам ва чиройли, шу билан бирга, айнан тинчлик ва осойишталик, ўзаро меҳр-оқибат, аҳиллик, қут-барака ҳукмрон бўлган жойларни тасаввур қилади.

Шу нуқтаи назардан қараганда, маҳалладек ноёб тизим ҳақида ортиқча гапириб ўтиришга эҳтиёж йўқ, деб ўйлайман.

Нега деганда, ҳар қайси инсон, ҳар қайси хонадон ҳаётида, давлат ва жамият бошқарувида, одамларнинг бошини қовуштириш, турар жойларда тартиб-интизомни мустаҳкамлашда, ўзини ўзи бошқариш тизимини жорий қилишда маҳалланинг роли, аҳамияти ва моҳияти кундан-кунга ошиб бораётганини барчамиз кўриб турибмиз.

Шу боис, маҳалланинг ҳаётимиздаги мавқеи юксак, унинг қонуний, ҳуқуқий асослари ҳар томонлама мустаҳкам бўлиб ривож топса, бу идорани жамиятимиз сиёсий-иқтисодий ва маънавий ҳаётининг ажралмас бир қисми, қуйи бошқарув тизими сифатида нечоғли кучайтирсак, бунинг учун барча моддий-молиявий шароитларни ташкил қилиб берсак, ўйлайманки, бу ўз олдимизга қўйган олий мақсадларга эришиш йўлида катта қадам бўлади.

Барчангиз яхши биласиз, «Отанг — маҳалла, онанг — маҳалла» деган ҳикматда жуда катта маъно бор.

Агар биз бу иборанинг ҳақиқий мазмунини сўзда эмас, амалда намоён этмоқчи бўлсак, шу маҳаллада яшайдиган ким бўлмасин — бева-бечора ёки ногирон бўладими, омади келмаган бирон-бир оила бўладими, ёлғиз қолган қария бўладими — буларнинг барчасига нафақат моддий ёрдам беришимиз, аввало, меҳр-эътибор қаратишимиз зарур.

Шу борада, ҳеч шубҳасиз, маҳалла оқсоқоллари ва фаоллари кўмак-мададга муҳтож бўлган инсонларни ёлғиз қолдирмасдан, уларнинг бошини силаб, бу одамларни ҳимоялаш учун, керак бўлса, давлат идоралари, мансабдорларнинг тинчини бузиб, тегишли ёрдам ва маблағни ундириб олиб, бугун қилаётган ишларининг самарасини янада кучайтирса, яъни маҳалла том маънода ота-оналик вазифасини ўтайдиган даражага етиб борса, биз кўп нарсага эришган, аҳолимизнинг розилигини олган бўламиз.

Лекин барчамиз яхши англаб олишимиз керакки, бу масалада ҳамма нарса фақат бугунги маҳалла тизимига, унинг фаолларига ва ташкилотчиларига боғлиқ эмас.

Бунинг учун аввало давлат кўмагини янада кучайтириш, маҳаллага тегишли ҳуқуқий ваколатлар бериш, унинг низомини қайтадан кўриб чиқиш, имкониятларини кенгайтириш, биринчи галда, маҳалланинг моддий негизини мустаҳкамлаш ҳақида ҳаммамиз бош қотиришимиз, қаттиқ ишлашимиз керак.

Шу маънода, маҳалланинг туман ва шаҳар ҳокимликлари, маъмурий ва ҳуқуқни ҳимоя қиладиган ташкилотлар билан, керак бўлса, ижтимоий, нодавлат, сиёсий ташкилотлар билан алоқаларини расмий, яъни ҳуқуқий асосда йўлга қўйиш, бу борада ечилмаган барча муаммоларни қонуний тарзда ҳал этиш масаласи ҳам долзарб бўлиб турибди, десак, хато бўлмайди.

Нега деганда, бу масалалар ечилмас экан, маҳалладан кўп нарсани талаб қилиш ўринсиз бўлади.

Шуни очиқ айтиш керакки, ҳақиқатан ҳам бугун биз маҳалла зиммасига кўп вазифаларни юклаяпмиз.

Шунинг учун ҳам бугун қайси масалаларда ҳокимият, қайси масалаларда маҳалла масъул эканини қонуний нуқтаи назардан аниқ белгилаб қўйиш вақти келди, деб ўйлайман.

Обод маҳалла йили бўйича ҳам махсус давлат дастурини қабул қилиб, уни амалга ошириш юзасидан ҳукуматимизга тегишли топшириқлар берилади, албатта.

Маҳалла ҳақида сўз юритганда, яна бир масалага эътиборингизни жалб қилмоқчиман.

Бизнинг ҳаётимизни тебратадиган шундай бир соҳа борки, уни ҳеч қандай қонун ёки расмий ҳужжат билан чегаралаб, белгилаб бўлмайди.

Бу соҳа бевосита одамларнинг маънавияти, руҳий дунёси, мафкуравий онги, тафаккури билан боғлиқдир. Шу жумладан, бир жойда яшаётган одамларнинг ўзаро алоқалари, оила муносабатлари дейсизми, қўни-қўшничилик дейсизми, қуда-андачилик дейсизми — буларнинг барчаси ғоят ўзига хос, сирли бир олам.

Бундай муносабатларни фақатгина расмий йўл билан, қонун ва фармонлар билан белгилаб бериб бўлмайди. Ва бунга интилиш ҳам калтабинлик, деб ҳисоблайман.

Бу ҳақда кўп гапириш мумкин. Шунинг учун ҳам Шарқ оламида, ислом фалсафасида одамларнинг маҳалла, яъни жамоа бўлиб яшашида, жамият ҳаётида тинчлик ва осойишталикни сақлашда меҳр-оқибатлик, шафқат ва мурувват нақадар катта ўрин тутганини англаш мумкин.

Шу сабабли, маҳалланинг аҳамияти ва ўрни ҳақида гапирганда, инсоннинг, оиланинг маънавий олами, ундан хабардор бўлиш, уни англаш, бу руҳий дунёга қўполлик билан аралашмасдан, унинг ижобий асосда шаклланишига нозиклик билан таъсир ўтказишда ўйлайманки, маҳалладек идорага тенг келадиган бошқа бирон-бир восита йўқ.

Азиз юртдошлар!

Шу фурсатдан фойдаланиб, халқимизга хос бўлган, ҳаётимизда катта ўрин тутадиган ва унга таъсир ўтказадиган қадриятлар ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман.

Қадрият деганда, биз минг йиллар давомида шаклланган, одамларнинг ҳаёти, ички дунёсидан мустаҳкам ўрин олган, ҳеч қайси расмий ҳужжатда акс этмаган бўлса-да, унга барча амал қиладиган, инсонларнинг қон-қонига сингиб кетган анъана ва удумларни тушунамиз.

Лўнда қилиб айтганда, одамзод бор экан, миллат бор экан, шу миллатни ифода қиладиган, асрлар мобайнида қандайдир муқаддас даражага кўтарилиб қолган аломат-хусусиятлар ҳам у билан бирга яшайди.

Табиийки, ота-боболаримиз бизга қолдирган олижаноб қадриятларни, ғуруримизни кўтарадиган, халқимизнинг обрўсига обрў қўшадиган инсоний одат ва фазилатларни сақлаш, асраб-авайлаш ва энг катта бойлик тариқасида янги келажак авлодларга етказиш зарур. Бу масала бўйича ҳеч кимда, ҳеч қандай иккиланиш йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас.

Кейинги йилларда қадриятларни тиклаш ва улуғлаш, буюк авлиё ва мутафаккирларимизнинг хоки ётган қадамжоларни обод қилиш, аждодларимиз меросини ўрганиш борасида кўп-кўп ишлар қилинаётгани ҳақида ҳам узоқ гапириб ўтиришга ҳожат йўқ.

Чунки, бусиз биз буюк келажагимизни тасаввур этолмаймиз, миллатимизнинг томири, тарихи қанча чуқур бўлса, келажаги ҳам шунча буюк бўлади, деб тушунамиз.

Аммо ҳаётда шундай одат ва эскидан қолган удумлар борки, уларни миллатимиз ва халқимизга хос бўлган азалий қадриятлар қаторига киритиш қийин.

Гап нима тўғрисида кетяпти?

Гап аввало миллий қадриятларимизни сохталаштиришга олиб келаётган, урф-одатларимиз ниқоби остида тўй-ҳашам ва маъраки-маросимларимизни катта дабдабаларга, базми жамшидларга айлантириб, ҳаётимизга кучайиб кириб бораётган ўта хунук ҳаракатлар ҳақида кетяпти.

Бунинг негизида баъзи бир одамларимизга мансуб бўлган шуҳратпарастлик, дабдабабозлик, ўзини кўз-кўз қилиш, очиқ айтиш керак, аввало бели оғримасдан, нопок йўллар билан топган пули ва бойлигини терисига сиғдира олмаслик каби иллатлар ва эски асоратлар борлигини кўриш мумкин.

Қанчалик аччиқ бўлмасин, бугун бу тўғрида гапирмасдан бўлмайди.

Ҳеч шубҳасиз, бундай дабдабаларни ташкил қилишга бош-қош бўладиган, янги-янги маросимларни ўйлаб чиқарадиган ва шунинг ҳисобидан ўзининг манфаатини, керак бўлса, қандайдир сохта обрў топадиган, шу ишни ота касби қилиб олган маълум бир кимсалар борлигини ҳам очиқ айтишимиз зарур.

Албатта, бу ҳақда биринчи марта сўз юритаётганимиз йўқ. Бу хусусда жамоатчилигимиз, матбуот, радио ва телевидение, хотин-қизлар қўмитаси фаоллари, жойлардаги кўпни кўрган оқсоқолларимиз куйиниб гапиради.

Одам шундан ҳайратда қоладики, бундай ҳеч ақлга сиғмайдиган ортиқча маросимлар ҳар бир оила, ота-онанинг елкасига оғир юк бўлиб тушаётганини ҳамма билади.

Чунки бундан асосан кўп болалик оилалар азият чекади, қийналади, шунинг оқибатида қарздор ҳам бўлиб қолиб, қарзини узиш учун бошини кўтармасдан меҳнат қилади.

Менинг бир эски танишим бор. Баъзан кўришиб, телефонлашиб турамиз. Шу бечора тўрт-бешта боласининг тўй ташвишларидан қутулмай туриб, ҳали нафасини ростлаб олишга улгурмасдан, яна тўйга навбат келиб қолибди. Нима эмиш, энди невараларга бешик тўйи қилиб бериши керак эмиш.

Бу ҳақда одамлар билан суҳбатлашсангиз, улар, энди, ўзбекчилик, ор-номус, деган гаплар бор, дейди. Бошқача айтганда, шавла кетса, кетсин, обрў кетмасин, деб иш тутади.

Бизнинг халқимизда «кўпчилик қаторида» деган бир гап бор.

«Кўпчилик қаторида» деган иборани биз, аввало, атрофдаги жамоа, маҳалла-кўй билан бирга ҳамоҳанг бўлиб яшаш, уларнинг қаторидан чиқмаслик ва кўпгина ҳолатларда ор-номус деган тушунча билан чамбарчас боғланиб кетган қарашлар, деб қабул қилишимиз тўғри бўлади.

Ўйлайманки, бу жуда олижаноб тушунча.

Нега деганда, асрлар давомида шаклланган мана шундай қарашлар бошига мусибат, ҳаёт синовлари тушган одамларни ёлғиз қолдирмасликни, уларнинг дардига ҳамдард бўлиш, ғам-ташвишларини баҳам кўриш, ёвуз кучларга, бало-қазоларга қарши бир ёқадан бош чиқариб курашишни англатади.

Шу маънода, бу тушунчани ёшларимизга, униб-ўсиб келаётган болаларимизнинг қалби ва онгига сингдириш, халқимизнинг ҳамжиҳатлигини ифода этадиган ҳаракатга айлантириш эл-юртимизга фақатгина куч-қувват бағишлайди.

Лекин, бундай олижаноб тушунчани аксига айлантириб, **ҳар қандай соғлом фикрга зид бўлган сохта урф-одатларга берилиб**, ўзининг табиати ва салоҳиятига, даромадига тўғри келмайдиган, балки унга катта зарар етказадиган тўй ва маросимларни ўтказадиган одамларни тушуниш қийин.

Очиқ айтишим керак, биз дўппимизни олиб қўйиб, чуқур ўйлаб кўрсак, тарихимизни эсласак, ҳақиқий қадриятларимизнинг мағзини чақсак, бу ортиқча дабдабалар **одамларимиз елкасига машаққатли бир юк, аниқроқ айтганда, доимий оғир мажбурият бўлиб тушаётгани аён бўлади.**

Агар биз тўйга кетадиган маблағнинг бир қисмини ёшларнинг ҳақиқий эҳтиёжига, оила юмушларини енгиллаштиришга, эртага туғиладиган гўдакларни соғлом қилиб ўстириш, болаларимизга чуқур билим бериш, бир сўз билан айтганда, замонавий ҳаёт ва турмуш тарзига жавоб берадиган мақсадларга сарф қилсак, бу энг оқилона ва савоб иш бўлур эди.

Диний маросим ва маъракалар ҳақида тўхталадиган бўлсак, мен бу тўғрида узил-кесил бир хулоса билдириш фикридан узоқман.

Бу хусусда аввало имом-хатиблар, уламоларимиз, диний идора ўз фикрини билдириши, кенг тарғибот ишларини олиб бориши керак.

Албатта, улар бу борада анча-мунча ҳаракат қиляпти, аммо бу ишларни янада кучайтириш лозим.

Мен фақат маъракани дабдабали тўйга айлантириш ҳеч қайси муқаддас китобда ёзилмагани ва бизнинг ислом динимиз арконларига мутлақо зид эканини эслатиб ўтмоқчиман, холос.

Азиз дўстлар, ёдингизда бўлса, биз бундан уч-тўрт йил аввал бу борада махсус бир қарор ҳам қабул қилган эдик.

Унда тўй-ҳашамлар, оилавий тантаналар, маърака ва маросимларни, марҳумлар хотирасига бағишланган тадбирларни ўтказишда исрофгарчиликка йўл қўйиш, атрофда яшаётган одамларнинг ҳол-аҳволини инобатга олмаслик каби иллатларга йўл қўйилаётгани айтилган, бу масала бўйича аниқ чора-тадбирлар ҳам белгиланган эди.

Бу қарор эълон қилингач, жойларда тўй-маъракаларни ўтказиш ишлари бироз тартибга тушгандек бўлди. Бироқ, афсуски, кейинчалик бу иш яна эътибордан четда қолиб кетди.

Менинг таклифим шуки, бу масалани аввваламбор маҳалла ва хотин-қизлар қўмиталари турар-жойларда чуқур ўрганиб чиқиб, ўз таклиф ва тавсияларини бериши лозим.

Биз ана шу таклиф ва тавсияларга таянган ҳолда, керак бўлса, янги қарор қабул қилишимиз, унда бу масала бўйича кўпроқ амалий ва таъсирчан чораларни кўриш ва бундай тадбирларни жамоатчилигимиз кучига суяниб, қандайдир чегара солиш мақсадида иш олиб борсак, айни муддао бўлади, деб ўйлайман.

Мен ишонаман — халқимизнинг соғлом тафаккури, асрий тажрибаси, кўпни кўрган оқсоқоллар, ота-оналар, опа-сингилларимизнинг, маҳалла фаоллари, кенг жамоатчиликнинг қатъияти билан бу муаммони оқилона ҳал қилишга бизнинг кучимиз ҳам, имкониятимиз ҳам етади.

Ҳурматли дўстлар!

Фурсатдан фойдаланиб, сиз азизларни Конституциямизнинг 10 йиллиги байрами билан яна бир бор қутлайман.

Шу билан бирга, сизларни, сизлар орқали барча юртдошларимизни бутун дунё мўмин-мусулмонлари қаторида бизнинг халқимиз ҳам катта қувонч билан кутиб олаётган табаррук Рамазон ҳайити билан чин қалбимдан муборакбод этаман.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, хонадонларингизга тинчлик-тотувлик, файзу барака тилайман.

МАМЛАКАТНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Янги Конституциянинг лойиҳасини тайёрлаш борасидаги иш 1990 йилнинг июнь ойида бошланди. Республика Олий Кенгаши ўзининг иккинчи сессиясида Конституция лойиҳасини тайёрлаш учун Конституциявий комиссия тузди. Унинг Раиси этиб Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов сайланди. Юртбошимиз бошчилигида олимлар, мутахассислар, депутатлар янги Конституция лойиҳаси устида икки ярим йил давомида меҳнат қилдилар.

1992 йил 26 сентябрда ва кейинчалик яна бир марта шу йилнинг 21 ноябрида янги Конституциянинг лойиҳаси умумхалқ муҳокамаси учун матбуотда эълон қилинди.

1992 йил 8 декабрда бўлиб ўтган иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида,— инсон ҳуқуқларига ва давлат суверенитети ғояларига содиқлигини тантанали равишда эълон қилиб, республика фуқароларининг муносиб ҳаёт кечиришларини таъминлашга интилиб, инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат барпо этишни кўзлаб, фуқаролар тинчлиги ва миллий тотувлигини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон халқи, ўзининг мухтор вакиллари сиймосида Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини қабул қилди.

Ушбу сессияда «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини қабул қилиш тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кунни умумхалқ байрами деб эълон қилиш тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини амалга киритиш тартиби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунлари қабул қилинди. Мустақил республикамизнинг биринчи Асосий Қонунини зиёлиларимиз, олимларимиз, Олий Кенгаш депутатлари, бутун Ўзбекистон халқи тафаккурининг маҳсули десак, хато қилмаймиз.

Конституция қабул қилинишининг энг асосий сиёсий аҳамияти шундаки, у суверен давлат — мустақил Ўзбекистон вужудга келганини эълон қилди ва қонуний жиҳатдан тасдиқлади.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси олти бўлим, 26-бобдан иборат 128 та моддани ўз ичига олган. Унинг биринчи бўлими Асосий принциплар деб номланади ва унда давлат суверенитети, халқ ҳокимиятчилиги, Конституция ва қонуннинг устунлиги, ташқи сиёсат принциплари билан боғлиқ қоидалар белгиланган. Иккинчи бўлимда инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари қайд этилган, кейинги бўлим жамият ва шахс муносабатларига бағишланади. Тўртинчи бўлимда маъмурий-ҳудудий ва давлат тузилиши қоидалари акс эттирилган. Бешинчи бўлим Конституциянинг энг катта бўлимларидан бири бўлиб, унда давлат ҳокимиятининг ташкил этилиши қоидалари мужассамлаштирилган ва олтинчи бўлим Конституцияга ўзгартириш киритиш тартибини белгилайди.

Асосий Қонунга мувофиқ, Ўзбекистон халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъекти, унинг ташқи сиёсати давлатларнинг суверен тенглиги, куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қилмаслик, чегараларнинг дахлсизлиги, низоларни тинч йўл билан ҳал этиш, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик нормаларига асосланади.

Ўзбекистон Республикасида давлат ҳокимиятининг тизими — ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципига асосланади.

Давлат фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустаҳкамланган ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлайди.

Барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга, улар жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар.

Фуқаролар ўз ҳуқуқ ва эркинликларини амалга оширишда бошқа шахсларнинг, давлат ва жамиятнинг қонуний манфаатлари, ҳуқуқлари ва эркинликларига путур етказмасликлари шарт.

Барча фуқаролар Конституцияда белгилаб қўйилган бурчларини бажарадилар. Конституция ва қонунларга риоя этишга, бошқа кишиларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари, шаъни ва қадр-қимматини ҳурмат қилишга, Ўзбекистон халқининг тарихий, маънавий ва маданий меросини авайлаб асрашга, атроф табиий муҳитга эҳтиёткорона муносабатда бўлишга мажбурдирлар.

Давлат ва жамият етим болаларни боқиш, тарбиялаш ва ўқитишни таъминлайди, болаларга бағишланган хайрия фаолиятларни рағбатлантиради.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эгадирлар. Ўз хоҳиш-иродасини билдириш тенглиги ва эркинлиги қонун билан кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари Ўзбекистон Республикасининг давлат суверенитетини ва ҳудудий яхлитлигини, аҳолининг тинч ҳаёти ва хавфсизлигини ҳимоя қилиш учун тузилади.

Ўзбекистон Республикасини ҳимоя қилиш — Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг бурчидир. Фуқаролар қонунда белгиланган тартибда ҳарбий хизматни ўташга мажбурдирлар.

Бир сўз билан айтганда, Конституциямиз Ўзбекистон халқининг мақсади, истаги, давлат суверенитети, ижтимоий ва давлат тузумини, Республикамиз халқаро муносабатларини, инсон ва фуқароларнинг ҳуқуқий ҳолатларини, давлат органлари ваколатларини, сайлов тизимини ва бошқа муҳим масалаларни ўз ичига олган.

Унда инсон ҳуқуқлари ва давлат мустақиллиги ғояларига садоқат, ҳозирги ва келгуси авлодлар олдидаги юксак масъулиятни англаш, демократия ва қонунийликни ҳурмат қилиш, Ўзбекистоннинг юксалиб боришини таъминлаш каби олижаноб мақсадлар ифодаланган. Шунга мувофиқ халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир, давлат эса халқ иродасини ифода этиб, унинг манфаатларига хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикасида Конституциянинг ва қонуннинг устунлиги, барча фуқароларнинг қонун олдида тенглиги сўзсиз тан олинади. Янги жамиятни қуришнинг туб негизи сифатида мулкчиликка бўлган муносабат ғоят муҳим аҳамиятга эга. Конституцияда хусусий мулк унинг бошқа шакллари билан нафақат тенг ҳуқуқлилиги, балки давлатнинг ҳимояси остида эканлиги эълон қилинган.

Конституциямиз жаҳон ҳамжамиятининг илғор, етакчи ғоялари ва принципларини ўзида акс эттирган. У нафақат ҳуқуқий ва сиёсий тафаккурнинг энг зўр ютуқларини, балки қадимги Суғдиёнадан бошлаб, то қонун устунлиги таъминланган Амир Темур ва Темурийлар даврigacha бўлган ўзбек давлатчилиги ривожининг бой тарихий тажрибасини ўзига сингдирган.

Кўриб турганимиздек, Асосий Қонунда Ўзбекистонда яшовчи одамларнинг энг яхши анъаналари ва фазилатлари чинакам ифодасини топган, унда халқнинг эзгу-умидлари рўёбга чиқарилган, ёрқин истиқбол, демократия, эркинлик, фаровонлик ва ҳақиқий истиқлол сари нурафшон йўл очилган.

Конституция қабул қилинганидан буён орадан ўтган ўн йиллик вақт бутун шу ҳақиқатни исботламоқдаки, Асосий Қонунимизда акс эттирилган барча қоидалар, ҳуқуқий нормалар фуқароларимизнинг кундалик ҳаётида яққол ўз ифодасини топмоқда.

Ўзбекистон Конституцияси улкан маънавий-ахлоқий имкониятларга эга. Бу унинг барча нормалари ва қоидаларида мавжуд. Қонунийлик, қонун олдида тенглик принциплари, миллий давлатчиликни бунёд этишнинг демократик асосларини белгиловчи нормалар, фуқароларнинг ижтимоий, сиёсий ҳуқуқлари ва эркинликларини, фуқароларнинг жамият олдидаги, давлатнинг фуқаролар олдидаги мажбуриятларини ўз ичига олган нормалар жамиятда юксак маънавий қадриятларни қарор топтиришга кўмаклашади. Мубоҳлағасиз, Асосий Қонун ўзимизни улуғ Ватанимизнинг фарзандлари деб ҳис этиш, унинг қувонч ва ташвишларига шерик бўлиш, тақдири учун жавобгарликни ҳис этиш, ўтмиши, бугуни ва келажагидан фахрланиш имконини беради.

Х. АВЕЗОВ,
Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди раисининг ёрдамчиси.

БАЙРАМОНА ТУҲФАЛАРИ БОР

Боғот тумани ҳудуди ортда қолиб, Хоразмга кирганимизда, ҳамроҳим — туман мудофаа ишлари бўлими бошлиғининг ўринбосари майор Қуронбой Ғофуров «минг отлиқлар диёрига хуш келибсиз», деди. Яъни, туманнинг номланишига ишора қилаётганди. Тўғри, Хоразасп сўзи маъносини кўпчилик билади. Аммо майор Ғофуров ўзи хизмат қилаётган мазкур туман тарихига оид баъзи маълумотларни сўзлаб бергач, унга тан бермай иложим йўқ эди. Ватанга муҳаббат унинг тарихига бўлган ҳурматга боғлиқ. Машина юздан зиёд тезликда бораётгани сабабли йўл четидаги «Карбек қишлоғи» деган ёзувни базўр илғадим. «Ҳозир яна бир синовдан ўтказаман», деган хаёл ўтди кўнглимдан..

— Ўртоқ майор, бу қишлоқнинг Карбек деб аталишига сабаб нима?

— Э, ҳа, бунинг тарихи узун. Қишлоқ ҳақида турли ривоят, афсоналар ҳам бор. Шулардан ҳақиқатга яқинроғини айтиб бера қолай. Азал-азалдан бу заминда уста ҳунармандлар бўлган. Қишлоқ аҳлининг деярли бари касб-корини мукаммал билишган. Шу сабабли уларни «корига бек», яъни, ўз ишига бек, касбининг устаси аташган. «Корбек» сўзи кейинчалик «Карбек» шаклига келган.

Мавзуни бошқа томонга бурмаганимизда, у ҳали тарих билан боғлиқ кўплаб маълумотларни сўзларди. Биз ҳам шу ерда қаҳрамонимизнинг ўтмишни билиши ҳақидаги фикримизга якун ясадик.

Хоразасп туман мудофаа ишлари бўлимидамиз. Туман мудофаа ишлари бўлимининг янги бинога кўчиб ўтганига ҳеч қанча вақт бўлмаган. Маълумки, янги уйга кўчиб ўтган инсон теварак-атрофини обод этишни ўйлайди. Шу маънода бу масканда қилинаётган ишларни тушунса бўлади.

— Конституциямизнинг 10 йиллиги олдидан туманимиз мудофаа ишлари бўлимининг ҳовлисини асфальтлаштиришни режалаштиргандик. Туман йўл қурилиши бўлимининг ёрдами туфайли режани адо этдик. Ўзбек — бунёдкор халқ. Ҳар байрамга бунёдкорона меҳнати билан туҳфа ҳозирлашга ҳаракат қилади. Кичкинагина бу туҳфамизни қутлуғ байрамга муносиб топганимиз шундан,— дейди майор Ғофуров.

Жамоанинг Бош Қомусимиз қабул қилинган кунга ҳарбийча совғаси ҳам бор. Масалан, якуний синов натижалари бўйича туман мудофаа ишлари бўлимининг ишлари намунали деб топилди. Чақирув, сафарбарлик, ҳисоб юритиш каби ишларда ютуқлари бисёр. Шу сабабли ҳам округ қўшинлари қўмондони синов натижаларига кўра майор Қ. Ғофуровни Фахрий ёрлиқ билан тақдирлади. Бу жамоага берилган рағбат эди, аслида.

Қуронбой мамлакатимиз истиқлолга эришишидан аввал Россияда ҳарбий билим юртида таҳсил олган. Юртдан олисда офицер бўлиб хизмат қилган. Ўзбекистон мустақилликка эришган йилдан у ўз юртининг ҳимоясида. Вилоят мудофаа ишлари бошқармаси, Хонқа туман мудофаа ишлари бўлимида фаолият юритган йилларда қанчадан-қанча йигитларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиллади, кўплаб ўғлонларнинг офицерлик касбини танлашларига сабабчи бўлди. Узоққа бориб ўтирмасдан буни жиянини катта лейтенант Фарҳод Дўсчонов мисолида ҳам кўриб ўтишимиз мумкин. Фарҳод тоғасига ҳавас қилиб, Самарқанд олий ҳарбий автомобиль қўмондонлик-муҳандислик билим юртини битириб, мустақил Ўзбекистон офицери бўлди. АҚШ, Швейцарияда НАТОнинг «Тинчлик йўлидаги ҳамкорлик» дастури доирасидаги машқларда қатнашиб, тобланди. Ҳозирда эса илғор взводнинг командири, у.

— Конституциямизда мамлакатни мудофаа қилиш унда яшовчи барча фуқароларнинг бурчи эканлиги кўрсатилган. Маълумки, айнан Бош Қомусимиз ва унинг негизида яратилган қонунлар асосида чақирувни амалга оширамиз. Чақириққача тайёргарлик мобайнида бўлғуси Ватан ҳимоячилари қалбларига Конституциявий бурч моҳиятини сингдиришга уринамиз. Ҳуқуқлари, эркинликлари, мажбуриятларини тушунтирамиз. Булар кўргазмали воситалар орқали ҳам акс этган. Конституциямизнинг 10 йиллигига бағишлаб умумтаълим мактаблари, коллежларда бўлғуси юрт ҳимоячилари билан тадбирлар ўтказишни режалаштирганмиз,— деди майор Қ. Ғофуров суҳбатимиз ниҳоясида.

Капитан А. САФАРОВ,
«Ватанпарвар» мухбири.

● XXI АСР ЁШЛАРИ

Оламни забт этаётган Комил

«Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт!».

Ислом КАРИМОВ.

У виолончелни ўн ёшида қўлга олган эди. Устози Амин Сапоев боланинг истеъдодини туйди-да, отасига: «Ўғлингизни бир ойга менга беринг!» деди. Комил мана шу қисқа муддатда мусиқа мактабининг бешинчи синфи дастурини ўзлаштирди.

Бу ўринда аввало ирсиятни тилга олиш ўринли бўлади. Комилнинг ота-онаси истеъдодли инсонлар, амакиси Улуғбек Мусаев (Оллоҳ раҳмат қилсин!) мамлакатимизда машҳур бастакор эди. Ўзбек заминининг ҳам унутмаслик, албатта. Жаҳонга мислсиз шоир ва олим, мутафаккир ва меъмор, мусаввир ва халқ усталарини етказиб берган ўзбек заминини!

... 1995 йили Японияннинг Сендай шаҳрида ўтказилган П. Чайковский номидаги Халқаро ўсмирлар танловида ўн олти яшар Комилга дастлабки зафар ёр бўлди. 500 нафар даъвогардан 42 та машшоққина якунловчи турда иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди. Ушанда ҳамюртимиз жаҳондаги энг яхши ўн икки виолончелчи сафидан жой олган эди.

Бир йилдан сўнг консерватория талабаси Америкага— энг нуфузли ўқув юртларидан бўлган Лос Анжелесдаги Жанубий Калифорния университетига ўқишга таклиф этилади.

Комил қаршисида ниҳоятда гўзал режалар очилади. Ахир унинг олдида бутун дунё қучоқ очиб кутиб турар эди!

Аммо келажакка йўл фақат меҳнат орқали ўтади. Комил, ҳали ёш бўлса-да, олис юртда, ота-онаси, яқинлари, устозларидан йироқда, ўзини йўқотиб қўймади. Дастлаб инглиз тилини ўрганишга киришди. Уч ойдан сўнг бу тилда бемалол мулоқот қила оладиган бўлди, бир йилдан кейин эса ТОЕФЛ бўйича имтиҳон топширди.

Университетдаги кун тартиби ниҳоятда тиғиз эди. Эрталаб соат олти яримда туриларди, бир соатдан кейин машғулотлар бошланади. Ҳафтада беш кун олти соат виолончел чалиш (шуни айтиш лозимки, бу машғулотлар унинг турмуш тарзига айланиб қолган), ҳафтада уч марта оркестр сафида концертда қатнашиш... Кечаси соат ўн бирда шарбати сўриб олинган шафтолидай ётоқхонага қайтиб келади. Беш йил мана шундай ўтди.

Ҳамма нарсадан воз кечиб, юртга қайтиш, Хиванинг жонажон ёдгорликлари пойида ўтириш, она ўзбек тилини тинглаб, қадрдон дўстларининг огушига чўмиш нияти ҳам бўлди, албатта. Аммо мана шундай танг ҳолга тушганида ҳам ёш машшоқ ўзини қўлга ола олди. У Ватанига албатта қайтиб боради. Лекин бошини тик тутган тарзда, муносиб ҳолда қайтиб боради!

Машаққатли йиллар беҳуда ўтмади, албатта. Комил Жанубий Калифорния университетини муваффақиятли тамомлаб, шу йил апрель ойида Кингсвиллда (Техас штати) ўтказилган Халқаро виолончелчилар танловида Гран принн қўлга киритди. Бу танловда дунёдаги кўплаб мамлакатдан олтмишта машшоқ иштирок этган эди.

Мусиқа оламида бу ғалаба ўз-ўзидан жаҳондаги энг нуфузли оркестрлар сафида концерт бериш ҳуқуқини ҳам беради. Бу ғалаба Комилга таҳсилни давом эттириш имконини ҳам берди: у Германиядаги Мюнхен олий мусиқа мактабига магистратурага юборилди. Ҳозир у машҳур педагог Элеонора Шонфелл синфида шуғулланиш билан бирга Бонн университети филармонияси оркестрида концертмейстерлик ҳам қилмоқда.

Яқинда Комил Ўзбекистон Давлат консерваторияси ректорати таклифига биноан Тошкентга келди. Ойна ва мармардан қурилган бу муҳташам бинони кўрганда юраги ҳаприқиб кетганини яширмади.

— Бу — дунёдаги энг катта консерватория, — дейди у. — Мен жаҳондаги энг машҳур мусиқа саройларини кўрганман. Лекин бизнинг Консерваториямизнинг тенги йўқ!

Ҳар бир истеъдодли, машҳур киши сингари, Комилнинг ҳам ҳар куни, соати бир неча ой олдин тақсимлаб қўйилган. Декабрда Македонияда концертлари бор. Янаги йил февралида Техасда концерт бериши, мартда эса Америка Миллий виолончелчилар танловида иштирок этиши керак. Унга мана шунақа, тиниб-тинчимайдиган ҳаёт жуда ёқади.

Комил кўп мукофотлар соҳиби. Лекин унинг учун энг азиз, энг қимматбаҳо мукофот — бу Ўзбекистон Президенти ташаббуси билан таъсис этилган «Ниҳол» мукофоти. У шу йил сентябрь ойида мустақил мамлакатимиз созандалари орасида ўтказилган бу танловда қатнашиб, ана шу мукофотни қўлга киритди.

Урганчдан чиққан оддийгина ўзбек боласининг қисқагина, лекин бой таржимаи ҳоли ҳозирча шундан иборат. У ўзининг истеъдоди, меҳнати туфайлигина ана шундай юксак чўққиларга чиқа олди. Энди азиз юртимизни жаҳонда намойиш этиб турибди.

Р. ШАГАЕВ,
ЎзА мухбири.

ДЕМОКРАТИК ҚОМУС

Ўзбекистон Республикаси жаҳон ҳамжамиятида инсоният маърифий, маънавий тараққиётининг учинчи минг йиллигига қадам қўйди. Истиқлоли порлоқ халқимизнинг хоҳиш-истаги адолатли фуқаролик жамияти ва бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш. Мазкур мақсад йўлида амалга оширилаётган иқтисодий ва сиёсий-ҳуқуқий ислоҳотлар ўзининг сезиларли самарасини бермоқда. Мустақиллик йиллари мобайнида бўлажак янги давлатчилик ва демократик ижтимоий-сиёсий тузумнинг мустаҳкам ҳуқуқий замини бўлган бир қатор қонунлар, хусусан, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси яратилди. Конституция энг муҳим ижтимоий-иқтисодий муносабатларни бошқариш билан боғлиқ кўпгина асосий масалаларни ҳал этиб беради, айни бир вақтда ҳуқуқнинг барча тармоқларини ривожлантириш учун юридик асос вазифасини ўтаб, унинг бирламчи тамойиллари моҳиятини ҳамда ўзаро мувофиқ бўлишини таъминлайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сессиясида 1992 йил 8 декабрда моддама-модда овоз бериш йўли билан мустақил Ўзбекистон давлатининг Конституцияси қабул қилинди. Бу Республика тарихидаги буюк воқеадир. Ўзбекистон халқи илк бор ўз давлат мустақиллигига эга бўлди ва бу тарихий факт унинг Конституциясида тантанавор тарзда мустаҳкамлаб қўйилди.

Мазкур ҳужжат дунё сиёсий харитасида янги демократик давлат — Ўзбекистон Республикаси пайдо бўлганлиги фактини акс эттиради. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги орасида Ўзбекистон биринчилардан бўлиб ўз Конституциясини қабул қилди. Ўзбекистон Конституцияси халқнинг ўзини ўзи бошқариш, эркинлик ва ижтимоий адолат, инсонпарвар демократик давлат барпо этиш тўғрисидаги азалий орзусини ифодалади. Конституцияда давлатнинг қиёфаси, унинг ижтимоий, иқтисодий табиати, унинг умуминсоний қадриятларга нақадар содиқлиги, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари қай даражада юридик жиҳатдан ҳимояланганлиги кўзгудагидек акс этиб турибди.

Конституция демократик ҳуқуқий давлатни муваффақиятли бунёд этиш учун ҳуқуқий пойдевор ҳисобланади. Демократия бу — Конституция ва қонунлар доирасида эркинлик демакдир. Ушбу ҳақиқатни шу важдан ҳам доимо ёдда тутмоқ керакки, у ҳуқуқий давлатнинг асосини, пойдеворини ташкил қилади.

Конституция фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини мустаҳкамлаб беради. Зеро, Президентимиз И. А. Каримов таъкидлаганларидек, **«Конституциямизнинг халқаро демократик андоза ва талабларга жавоб бериши, унинг олдинги Конституциядан мутлақо фарқ қилиши ҳақида сўз борар экан, биз аввало унда инсон ҳуқуқи, унинг ҳимояланишига қаратилган барча кафолатлар алоҳида ўрин тутганини, асосий Қомусимиз инсон манфаатини давлат манфаатидан устун туришини муҳрлаб қўйганлигига алоҳида эътибор қаратишимиз лозим».**

Икром БЕГАШЕВ,
ТДЮИ 2-курс магистранти.

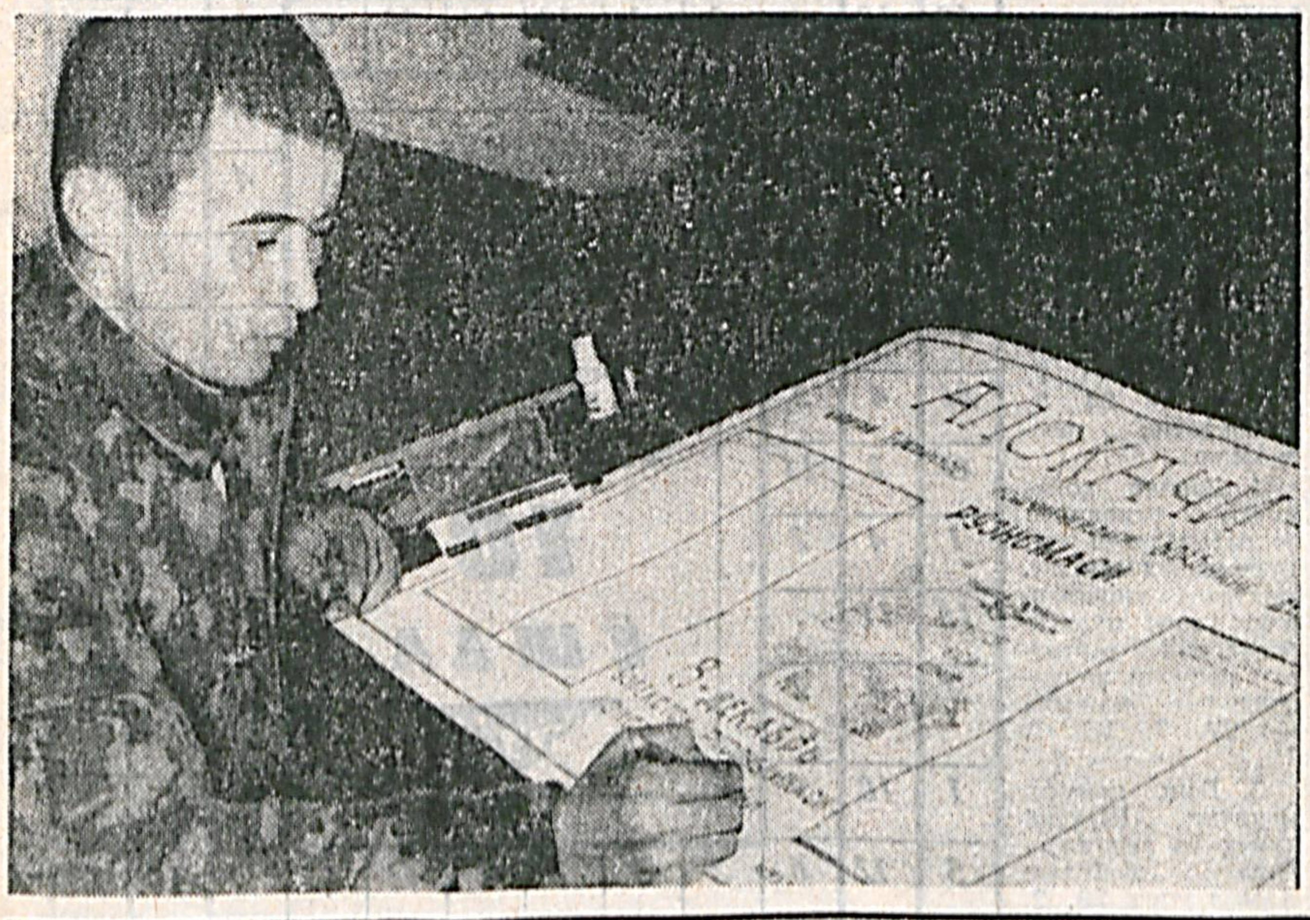

◆

Оддий аскар Сахобиддин Алаутдинов Қуролли Кучлар сафига чақирилишидан анча олдин, айтиш мумкин-ки, ўқувчилик пайтларидаёқ мусаввирлик, яъни рассомчиликка ихлос қўйган эди. Ихлос—холис, деганларидек бугунги кунда у расм солишнинг ҳадисини олган мусаввирлардек дадил ҳаракат қилади, чиройли пейзажларни қоғозда акс эттиради.

Жанговар, ижтимоий-сиёсий ва бошқа тайёргарликлар аълочиси, деворий газета таҳририяти аъзоси бўлмиш Сахобиддин жамоатчилик ишида ҳам фаол қатнашиб келмоқда. Унинг хизматидан командирлари ҳам, сафдошлари ҳам мамнун.

Суратда: **оддий аскар С. Алаутдинов газетанинг навбатдаги сонини тайёрламоқда.**

Суратга олган
А. МРУЧАК.

◆

Шу мезонга қурилган

Конституциямиз мустақил Ўзбекистон тараққиёти учун ҳуқуқий замин яратиб келмоқда. Мен Конституция деганда, аввалambор, миллатни миллат, давлатни давлат қиладиган қонунларга асос соладиган бош қомусни тушунаман. Асосий Қонунимиз ана шу мезон асосига қурилгани учун ҳам истиқлолимизга мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилаяпти.

Бизнинг Тошкент солиқ коллежида ҳам бошқа жойлардагидек Конституциянинг 10 йиллик тўйига қизғин ҳозирлик кўрилаётир. Байрамга бағишлаб деворий газеталар ва рефератлар асосидаги кўрик танловни таъкидлаб ўтмоқчиман.

Маълумки, Конституциямизнинг 18-моддасида республикадаги барча фуқаролар жинси, ирқи, миллати, дини, ижтимоий келиб чиқишидан қатъи назар тенг ҳуқуқ ва эркинликка эгалиги баён этилган. Коллежимизда кўплаб миллат вакиллари билим олиб, касб эгаллашмоқда. Биз баримиз ягона оила фарзандларидекмиз. Уларнинг Конституциявий ҳуқуқлари тўла таъмин этилган.

Мен бўлажак солиқчиман. Малакали мутахассис бўлиш, Ўзбекистонимнинг буюк истиқболини яратиш учун бор кучимни сарфлайман. Конституциямизда кўрсатилган демократик тамойиллар асосида адолатли жамият қурилишига улуш қўшолсам, ўзимни бахтли ҳисоблардим.

Курсант Л. ЛУТФИЕВ.

● ГОТОВИМСЯ К ПРАЗДНИКУ

ПРОБУЖДАЯ СВЕТЛЫЕ ЧУВСТВА

В ходе подготовки к празднованию Дня Конституции в подразделении, где заместителем командира по воспитательной работе служит старший лейтенант А. Норкулов, проводится немало интересных мероприятий, несущих в себе большое идейно-политическое и духовно-нравственное содержание. Они пробуждают у воинов светлые, благородные мысли и чувства, способствуют совершенствованию воинского мастерства, укреплению дисциплины, успешному выполнению стоящих перед коллективом задач.

— У нас создана лекторская группа, — говорит старший лейтенант А. Норкулов, — В нее вошли офицеры, ведущие занятия в группах общественно-политической подготовки. Они знакомят воинов с Основным Законом нашего государства, рассказывают об успехах Республики Узбекистан, идущей по пути экономических реформ и демократических преобразований. В лекциях и беседах особое внимание уделяется конкретным задачам, решаемым личным составом, и ходу их выполнения. Звучат призывы сосредоточить усилия на совершенствовании мастерства, укреплении воинской дисциплины, повышении бдительности и обеспечении постоянной боеготовности, достижении новых успехов в соревновании.

Члены лекторской группы страстно и доходчиво анализируют статьи Основного Закона, стремятся к тому, чтобы они были глубоко осознаны воинами, вызывали у них чувство гордости за свою страну, на страже которой им сегодня доверено стоять.

В ходе проходивших бесед часто назывались фамилии лейтенантов М. Атаджанова и А. Убаева, младших сержантов по контракту Д. Назарова и М. Султанова, рядовых Ш. Абдурахманова и У. Ходжаева, которые с честью выполняют свой конституционный долг, идут в первых рядах соревнующихся за достойную встречу Дня Конституции.

Фамилии передовиков соревнования не раз назывались и в ходе тематического вечера «Моя Родина — Узбекистан». Его открыл старший лейтенант А. Норкулов. Он привел немало цифр и фактов, раскрывающих созидательный потенциал нашего народа, его достижения во многих хозяйственных сферах. Благодаря этому наше государство стало достойным членом мирового сообщества, принимает активное участие в решении кардинальных мировых и региональных проблем.

Перед собравшимися выступили представители махаллинского комитета — ветераны войны и труда. Они пожелали воинам быть патриотами своей Родины, призвали их бдительно стоять на страже рубежей Отчизны.

— В ходе подготовки к всенародному празднику, — рассказывает офицер А. Норкулов, — мы большое внимание уделяем и наглядной информации. Ведь ее назначение в том и состоит, чтобы с помощью изобразительных средств доходчиво разъяснять воинам Основной Закон нашего государства, задачи, стоящие перед Вооруженными Силами и перед нашим подразделением, в частности. В том, что Конституция страны живет, действует, личный состав не раз убеждался, побывав на мероприятиях, которые проводились и в нашей солдатской библиотеке. Книжные выставки, литературные вечера убедительно рассказывали об успехах республики, достигнутых за годы независимости, о той работе, которую проявляет руководство страны об улучшении благосостояния народа.

Ознакомление солдат с Основным Законом нашего государства вызывало у них чувство гордости за свою Родину, стремление как можно лучше выполнять свой воинский долг. И не случайно многие из них достойно встречают День Конституции — отличными показателями в боевой учебе и общественно-политической подготовке.

С. БУДАЕВ,
корр. «Ватанпарвара».

● 7 ДЕКАБРЬ — ХАЛҚАРО ФУҚАРО АВИАЦИЯСИ КУНИ

Сунъий йўлдош ҳаво ҳаракатини кузатади

Бирлашган миллатлар ташкилотининг нишонланадиган халқаро саналари рўйхатида ана шундай кун ҳам бор. Бунга олти йил муқаддам асос солинган. Яъни, 1996 йилда Бош Ассамблея ўзининг 51/33 резолюцияси билан мазкур санани расман қайд этди. Хўш, нега айнан 7 декабрь халқаро фуқаро авиацияси куни сифатида қабул қилинди? Бунга сабаб, худди шу куни халқаро фуқаро авиацияси тўғрисида махсус конвенция қабул қилинган. Ушбу конвенцияга мувофиқ БМТнинг Халқаро фуқаро авиацияси ташкилотига асос солинган. Гарчи сана 1996 йилда резолюция билан қайд этилган бўлса-да, у 1994 йил 7 декабрдан, яъни, конвенция қабул қилинганига 50 йил тўлиши муносабати билан нишонлана бошланган.

Мазкур сана билан боғлиқ қисқача тарихдан энди огоҳ бўлгандирсиз. Ундай бўлса, мақоламиз давомида БМТнинг фуқаро авиацияси бўйича ихтисослашган ташкилоти, бу борадаги халқаро саъй-ҳаракатлардан бир оз сўз очамиз.

Юқоридаги маълумотлардан Халқаро фуқаро авиацияси ташкилоти (ХФАТ)га қачон асос солинганини билиб олгандирсиз. Таъкидлаш жоизки, ХФАТ бир мамлакатдан иккинчисига бўладиган парвозни осонлаштириш, учиш хавфсизлигини таъминлаш каби мақсадларга хизмат қилади. Ташкилотга 185 давлат, шу жумладан, Ўзбекистон ҳам аъзо. ХФАТ ўз таркибига кирган давлатлар авиациясининг барча соҳаларидаги ҳамкорликларига воситачилик қилади. Ташкилот ҳаво транспорти ишининг мунтазамлиги, хавфсизлиги, самарали ва ишончлилиги учун халқаро қоида ва андозалар ишлаб чиқади. ХФАТ ишининг самарасини рақамларда кузатсак, 1997 йилда ташкилот саъй-ҳаракати билан халқаро доирада юк ташиш миқдори 7 фоизга, йўловчи ташиш эса 8 фоизга ортди. Ҳозирда халқаро ҳаво йўллари орқали йилига ўртача 300 миллиондан зиёд йўловчи ўз манзилига элтиб қўйилмоқда. Шунингдек, ХФАТ 1995—2005 йиллар оралиғида юк ташишни 7.5, йўловчи ташишни 7 фоизга орттиришни кўзламоқда. Шу ўринда ташкилот мақсадлари моҳиятига кенгроқ тўхталсак. ХФАТ фуқаро самолётларини яратиш, улардан фойдаланишни, авиация йўллари, аэропортлар, навигация жиҳозларини такомиллаштиришни рағбатлантиради. Бу йўлда халқаро андозалар қабул қилади, самолётлар конструкцияси, характеристикаси бўйича амалий чора-тадбирлар тавсия этади. Бундай андозалар учун регламентация тайёрлаш қуйидагиларни ўз ичига олади: авиатранспорт компаниялари учувчиларнинг фаолияти, учувчи экипажлар, учиш хизмати операторлари, тижорат авиацияси орқали хавфли юкларни ташиш, халқаро аэропортлар хавфсизлигини таъминлаш, гиёҳванд моддаларнинг ҳаво йўллари орқали яширинча ўтишини тақиқлаш, визуал учишлар ва асбоблар кўрсатган аниқлик бўйича учиш қоидалари, авиация телеалоқа тизими, радиочастоталар ва ҳоказо. Шунингдек, бож тўлаш; санитария, иммиграция қоидаларининг соддалаштирилганӣ йўловчилар, экипажлар, почта жўнатмаларининг давлатлар чегараларидан ўтишини осонлаштирмоқда.

Халқаро андозалар асосида фаолият юритаётган, парвозлар хавфсизлиги, хизмат кўрсатиш даражаси юксаклиги учун халқаро ташкилотлар мукофотларини олган «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси ҳақли равишда фахримизга айланиб бормоқда. Жорий йил бошида 10 йиллик тўйини нишонлаган авиакомпания ўтган қисқа давр ичида 20 миллион йўловчини, 300 минг тонна юкни ўз манзилига етказган. Бугунги кунда авиакомпания самолётлари 40 дан зиёд давлатларга қатнаётир. Бу борада ҳамкорларимиз сони юздан ортиқ эканлигининг ўзи авиакомпаниянинг халқаро доирада ўз ўрни борлигидан далолат. Авиакомпанияга 1.2 миллиард АҚШ доллари миқдоридаги хорижий сармоянинг жалб этилгани унинг хизмат кўрсатиш савиясини янада ошириб бормоқда.

Ҳозирда ХФАТ алоқани, навигацияни, радиолокация кузатувини — ҳаводаги ҳаракат бошқарувини ташкил этишда ер сунъий йўлдошлари тизимини яратиш устида иш олиб бормоқда. Мутахассисларнинг фикрича, бундай интеграциялашган тизим парвозлар хавфсизлигини, учиш самарадорлигини янада оширишга хизмат қилиши мумкин экан. Тажриба босқичидаги бу тизим фуқаро авиацияси истиқболи учун хизмат қилади, деб ўйлайман.

Капитан Ш. ТОЛМАСОВ.

Асосий тузук — адолат кафолати

«Конституция» лотинча сўз бўлиб, она тилимизга ўгирсак «асосий тузук» маъносини билдиради. Энг қадимги даврлардан бошлаб ҳукмдорлар тузукларга амал қилиб келишган. Ривоятларга кўра, ҳатто Одам Атонинг ҳам бир неча варақлардан иборат тузуклари бўлган экан. Ўша тузукларга Одам Ато, Момо Ҳаво ва фарзандлари риоя этишган.

Шарқ халқларида тузук яратиш одати азалдан мавжуд эди. Бу борада академик Б. Аҳмедов «Темур тузуклари»га битган сўзбошисида қуйидаги маълумотларни келтиради: «...«Тузук» ёзиш одати Амир Темурдан аввал ҳам бўлган, кейин ҳам. Бу одат аслида хитойлардан ва турк-мўғул хонларидан қолган. Масалан, турк хоқонларидан қолган «Қонуннома», Чингизхондан қолган «Билик», Хондамир (1474—1535) ёзган «Қонуни Ҳумоюн», Рузбехон (1458—1521 ёки 1530)нинг қаламига мансуб бўлган ва шайбонийлардан Убайдуллахоннинг топшириғи билан ёзилган «Сулук ал-мулук» («Подшоларга йўл-йўриқ») шулар жумласидандир. Бундай асарларда давлатни идора қилиш тартиб-қоидалари, турли мансаб эгалари вазифалари, хайри садақа қилиш тартиби, солиқ солиш ва уни тўплаш тартиби, ҳарбий юришларни ўтказиш ва қўзғолонни бостириш қоидалари баён этилади».

Тузуклар тарихидан маълум бўладики, унда асосий эътибор ҳукмдорлар фаолиятига қаратилган. Негаки, ўша вақтларда давлатни якка шахс ўз билганича идора қилар эди. Фуқаролар ҳақ-ҳуқуқларини белгилаш, уларни жазолаш, ҳатто қатл этиш подшо ваколатига киритилган эди. Шу боисдан ҳам ўша замонларда инсон шахси қадр-қиммати подшолар нуқтаи назари билангина белгиланган эди, холос.

Инсон онгги юксалиши, илм-фан, техника мислсиз ривожланиши баробарида демократик давлат тузилмаларига эҳтиёж сезилди. Ўтган асрнинг биринчи чорагида «ишчи ва деҳқон ҳокимияти» сингари атамалар пайдо бўлди. Бироқ бу гаплар ўз тасдиғини топмагани яқин тарихимиздан маълум. Шахсга сиғиниш замонларида фуқаролар қўрқув воситасида ушлаб турилди, ҳурфикрлилик илдизлари қирқилди. Давлат раҳбари Конституцияга риоя қилмай қўйди. Оқибатда қанчадан-қанча бегуноҳ одамларнинг ёстиғи қуритилди.

Худди шу нуқтаи назардан қараганда, асосий тузук — инсонга керакли барча нарсалар манбаи, демоқ мумкин. Хусусан, Конституциямизнинг 24-моддасида: **«Яшаш ҳуқуқи ҳар бир инсоннинг узвий ҳуқуқидир. Инсон ҳаётига суиқасд қилиш энг оғир жиноятдир»** деб ёзиб қўйилган. 31-моддада эса шундай дейилади: **«Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди».**

Яқин тарихимиздан маълумки, динга эътиқод қўйган кўп кишилар асоссиз равишда қамалди, нодир китоблар йўқотиб юборилди. Мазкур асосий тузук виждон эркинлигини тўла кафолатлайди.

Демократик жамиятда якка шахс ҳукмронлигига йўл қўйилмайди. Қонун олдида барча баробардир. Тўқсон иккинчи моддада Президент қасамёдининг матни келтирилади. Матн қуйидагичадир: **«Ўзбекистон халқига садоқат билан хизмат қилишга, Республиканинг Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига кафолат беришга, Ўзбекистон Республикаси Президенти зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга тантанали қасамёд қиламан».**

Матндан аён бўладики, халқ хоҳиш-иродаси ҳамма нарсадан устун. Президентни халқ сайлайди ва шу асно да ҳар бир фуқаро ўз келажагини ўзи белгилайди.

Мамлакатимиздаги барқарорлик, миллатлараро тинч-тотувликнинг амалга ошгани, инсон шахсий дахлсизлиги таъминлангани асосий тузукка қатъий амал қилинганининг исбот-тасдиғидир. Зотан, ўз қонунларига риоя этган мамлакатгина жаҳон миқёсида тан олинади. Айни вақтда серқуёш Ўзбекистонимизнинг обрў-эътибори дунёда янада ошаётганига, биринчидан асосий тузук мукаммаллиги, иккинчидан эса қонун ва ижронинг мутаносиблиги сабабчидир. Бу қадим тарихга қиёсан адолат сари қўйилган катта қадам ҳисобланади. Шу боиски, асосий тузук қабул қилинган кунни демократия тантанаси сифатида нишонлаймиз ва тузукнинг ҳар бир моддасини ёдда сақлаб, моҳиятини тушунишга интиламиз. Бир сўз билан айтганда, мамлакат бугуни, келажаги ўша қонун-қоидаларнинг фуқаролар ҳаётига тўла кириб боришига боғлиқдир. Асосий тузук мазмунига ҳурмат-эҳтиром туйғулари эса ҳар биримизни маънавий тарафдан юксакка олиб чиқади.

Б. РЎЗИМАТОВ,
«Ватанпарвар» мухбири.

Умуминсоний ғояларни жамлаган бош Қомус

Моҳиятан олиб қарайдиган бўлсак, конституция қонунлар йиғиндиси эмас, у давлатнинг асосий қонуни сифатидаги ягона қонуний ҳужжат. Маълумки, унда ижтимоий тузумнинг айрим қирралари, ижтимоий ҳаётининг асосий тамойиллари, жамият ва давлат ҳаётининг асосий томонлари ўз ҳуқуқий ифодасини топади. Ёки бўлмаса Президентимиз таъбири билан айтсак, конституция халқнинг сиёсий донолиги ва тафаккури маҳсули ҳисобланади. Фикримизни давом эттирган ҳолда, сизга ривожланган баъзи мамлакатлар асосий қонуни хусусида қисқача маълумот бериб ўтсак.

Конституциянинг оддий қонунлардан фарқ қиладиган энг муҳим тамойили уни қабул қилиш ва ўзгартириш тартибининг мураккаблиги. Шу маънода барқарор ва беқарор конституциялар бўлиши мумкин. Масалан, АҚШ конституцияси энг барқарор конституциялар сирасига киради. Биласиз, америкаликларнинг бош қомуси 1787 йилда қабул қилинган. Унга қўшимча ёки тузатиш киритиш АҚШ давлат ҳокимиятининг қонун ишлаб чиқарувчи олий органи — Конгресснинг иккала палатаси аъзоларининг учдан икки ёки штатлар қонун ишлаб чиқарувчи органларининг учдан икки қисми талаби бўйича ташкил этиладиган махсус конвент томонидан қабул қилиниши мумкин. 215 ёшли конституцияга 30 дан зиёд қўшимча ва тузатишлар киритилгани унинг барқарорлигидан, мустаҳкам пойдевор эканлигидан далолат.

Беқарор конституциялар ҳақида гап кетганда, мутахассислар кўпинча Франция асосий қонунини айтишади. Биргина иккинчи жаҳон урушидан кейин, яъни, 1946—1958 йиллар оралиғида Франция парламенти конституцияга қайта кўриб чиқиш учун 100 га яқин таклиф киритган.

Мамлакатимиз конституциясига ҳам тузатиш, ўзгартиришлар киритиш мумкин. Бунинг учун Олий Мажлис депутатларининг камида учдан икки қисми бу ҳақда қонун қабул қилмоғи даркор. Бош Қомусимиз барқарорлигини таъминловчи механизмнинг мавжудлигини ҳам шу ўринда таъкидлаш жоиз. Яъни, конституцияга ўзгартириш ва тузатиш киритиш тўғрисида тегишли таклиф киритилгандан сўнг олти ой давомида Олий Мажлис ўзгартириш ва тузатишлар киритиш тўғрисидаги кенг ва атрофлича муҳокамани ҳисобга олган ҳолда қонун қабул қилади. Агар Олий Мажлис конституцияга ўзгартириш киритиш таклифини рад этса, таклиф бир йил ўтгандан кейингина қайта киритилиши мумкин. Бу тамойил бир томондан Бош Қомусимизга ўзгартириш, тузатиш киритишнинг демократик услубини кўрсатса, иккинчи томондан унинг барқарорлигини таъмин этади.

Хўш, сизнингча Англияда конституция борми? Бу саволга «ҳа» деб ҳам, «йўқ» деб ҳам жавоб бериб бўлмайди. Ана шу ўринда конституциянинг ёзилган, ёзилмаган турларга ажралишини англаймиз. Мазкур ривожланган мамлакатда эса иккинчи тури мавжуд, десак, тўғрироқ бўлади. Яъни, гарчи Англияда ягона асосий қонун шаклидаги конституция бўлмаса-да, ҳуқуқ нормалари, конституциявий қоидалар йиғиндисидан иборат айрим ҳуқуқий ҳужжатлар бош қомус ролини ўйнайди. Конституциявий аҳамиятга эга бўлган ҳуқуқий ҳужжатлардан бири «Хабеас корпус акти» ҳисобланади, «Ҳуқуқлар тўғрисидаги билл» ҳам ана шундай мақомга эга. Бундан ташқари Англиядаги айрим нуфузли олимларнинг конституция тўғрисидаги асарлари ҳам конституциявий манба сифатида қабул қилинган. Буларга Беджготанинг «Англия конституцияси», Мэянинг «Парламент тажрибаси» рисолаларини келтириб ўтишимиз мумкин.

Ривожланган мамлакатлар конституциялари билан танишиб, қиёсий ўрганиб, бир хулосага келасан: ўзида умуминсоний ғояларни жамлаган, ижтимоий адолат қомуси дея таъриф берилаётган Конституциямизнинг миллий давлатчилигимизда, дунё қонунчилиги саҳнида ўз ўрни бор.

Капитан Ш. ТОЛМАСОВ.

● ТУҲФА

ЭГАСИ БОР ЮРТ

Очсанг давронларнинг
китобларини
Қанча карвонларнинг
эртаги бордир.
Тингла доноларнинг
хитобларини:
Эгаси бор юртнинг —
эртаси бордир.

Дунёнинг манзилу
маконларида
Бир рўзғор бут бўлса,
тўрттаси хордир.
Бошқил бул диёрнинг
қўрғонларига:
Эгаси бор юртнинг —
эртаси бордир.

Бунда ой, қуёшдан
чеҳралар олган
Ўғил ҳам қизларнинг
эркаси бордир.
Ҳар айтган сўзидан
Ватан туғилган:
Эгаси бор юртнинг —
эртаси бордир.

Миллён ўзбекларнинг
умидлари жам,
Миллён бу овозлар —
номус ҳам ордир.
Чопдим шеърларимни
қўлтиқлаб мен ҳам:
Эгаси бор юртнинг —
эртаси бордир.

Қалдирғочларга бер
айвонларингни,
Қушнинг ҳам бек билан
бекаси бордир.
Сингилжон, экавер
райҳонларингни:
Эгаси бор юртнинг —
эртаси бордир.

Умр гоҳи ширин,
гоҳи талх бўлгай,
Улуғ ниятларга Оллоҳ
ҳам ёрдир:
Эгаси бор юртнинг
эли халқ бўлгай,
Эгаси бор юртнинг —
эртаси бордир.

Сирожиддин САЙИИД.

ЮРТИМ

Қайта баҳор кўриб,
яшарган тупроқ,
Истиқлол нуридан бағри
нурафшон.
Гулзорларинг чорлаб
очмоқда қучоқ,
Юртим, жаҳон ичра
ўзинг бир жаҳон.

Юртим, осмонингда
мунаввар қуёш —
Фарзандлар кўксида
ловуллаган чўғ.
Эй, нури аждодлар
жонига жондош,
Сен ҳурсан, мен мағрур,
Истиқлол ёруғ!

Дейдилар: илдиздан
кўкарса чинор,
Бургут қаноти-ла
топаркан камол.
Сенинг шиддатингда
тўлиш фасли бор,
Эй, дунё кўкида
порлаган Ҳилол!

Неки гўзаллик —
бари сендадир,
Дунё севган буюк
Ўзбекистоним.
Замин узра ёйилган
кенг қанотинг,
Парвозга шайланган,
эй, Хумо қушим!

Юртим, ҳар қадаминг
сулув манзара,
Тилим бийрон тортар
сени мадҳ этсам.
Сенда кўнгил эркин,
эркадир хаёл,
Шу бағрингда
ўламан ўлсам.

Ойбек РАҲИМ.

● АФСОНА

Муҳаббат ва жасорат шарафига қурилган минора

Тошкент вилояти Бекобод туманида Тақачи қишлоғи жойлашган. Бу ердаги қадимий қабристон ўртасида севги ва жасорат хотирасига қурилган чиройли мақбара бор. Қизил Мозор миноралари узоқ-узоқдан кўриниб туради. Оқсоқоллар бу ерга келган ҳар бир меҳмонга у ҳақидаги афсонани сўзлаб беришади...

Бу воқеа анча илгари, ёш Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳукмронлик қилган даврларда содир бўлган. Беш асрдан ошиқ вақт ўтган бўлса-да, бу афсона ҳозиргача яшаб, қалбларни жунбушга келтириб келмоқда.

...Тақачи қишлоғи яқинида Бобур ўз душманига қарши жангга киради. Душман жуда кучли эди, Бобур қўшинини эса узоқ жангли юришлар чарчатиб қўйганди. Жанг узоқ давом этди. Бобур қўшинлари сафи тобора камая борди. Худди шу вақтда олдинга қиличини ялангочлаб ёш, хушбичим жангчи югуриб чиқди ва ўзини душманлар орасига урди. Ёш ўсмирнинг бундай жасурлигидан руҳланган қўшин оёққа турди, душманга қақшатқич зарба берди ва Бобур бу жангда ғолиб чиқди.

...Жанг қуёш ботишига яқин тугади. Оғир яраланган қаҳрамонни замбилда олиб келиб, Бобурнинг оёқлари остига қўйишди. Бобур ўсмир тепасида энгашди, унинг бошини кўтарди, ёш баҳодирнинг кўзларига қарамоқчи бўлди. Худди шу онда нотаниш ўспирин бошидаги дубулға ерга тушиб кетди ва узун қоп-қора сочлар ер билан бир бўлиб ёйилиб кетди... Жангчи кийимидаги ўспирин ёш ҳинд қизи эди. Бобур фақатгина унинг қалин, узун киприклари остида сўнаётган катта, гўзал қора кўзлардаги сўнгги нурни кўра олди...

...Лашкарбошилар жим қолишди, Бобур жим қолди. Ҳинд қизининг гўзаллиги, унинг қоп-қора кўзларидаги сўнгги бора нур сочган севги нигоҳи уни лол қолдирганди. Қуёш ботди, тун ерга ўз тўрини ёя бошлади.

— Мен эрталабгача бу ерда мақбара қуриб биткизилишини хоҳлайман. Қаҳрамон шу ерга шон-шарафла дафн қилинсин,— қўмондоннинг тошдек оғир сўзлари сокинлик қаърига шўнғиди.

Кўп минг сонли қўшин қизнинг жасоратига қойил қолиб, унинг ҳурматига сукут сақлаб турарди.

...Эртаси кун туш маҳалига келиб қонли жанглар бўлиб ўтган жойда ажиб бир гўзал мақбара пайдо бўлди. Худди унинг ёрқин деворларида тун ўзининг ҳаворанг қайғусини қолдирган, қуёш эса унинг минораларини олтин рангга бўягандек эди. Мақбаранинг ҳали ҳам иссиқ бўлиб турган ғиштларидан сирли, юракларни ҳаяжонга солувчи нур таралади. Бу гўзаллик Бобурга бу жойни қандай аташ лозимлигига ишора ҳам берди — Қизил Мозор (яъни «чиройли, гўзал» маъносида).

Мана, беш асрдирки, Қизил Мозор ҳукмдор Бобурни чин юракдан севиб қолган, унинг қўшини орқасидан йўлга тушган, ўзининг қаҳрамонона ўлими билан ўз севгиси ва садоқатини исботлаган, исми номаълумлигича қолган гўзал ҳинд қизи хотирасига савлат тўкиб турибди.

Қизил Мозор ҳақидаги афсона халқ қалбида яшамоқда, бу ерга кўплаб кишилар келиб севги ва жасорат хотирасига таъзим қиладилар, гуллар қўядилар. Бу жой — вилоятдаги энг яхши жойлардан бўлиб, йил бўйи зиёратчилар қадами аримайди. Бу жуда тўғри, зотан одамлар Севги ва Жасорат ўзидан хотира қолдирган жойга келадилар...

М. САИДИВАЛИЕВ
тайёрлаган.

ЛУЧШИЙ АКСАКАЛ МАХАЛЛИ

Завершился республиканский смотр-конкурс за звание лучшего аксакала махалли, который активнее всех участвует в пропаганде национальных ценностей и Конституции Республики Узбекистан. Он был организован республиканским благотворительным фондом «Махалла» совместно с творческим союзом «Тасвирий ойина», Министерством внутренних дел, фондом «Нуроний», центром «Маънавият ва маърифат», Союзом писателей, молодежным общественным движением «Камолот».

К участию в конкурсе было привлечено 8 тысяч 160 махаллей из 181 района.

На мероприятии выступили председатель Союза писателей Узбекистана А. Арипов, председатель фонда «Махалла» А. Гадойбоев, председатель творческого союза «Тасвирий ойина» И. Латипов.

По итогам конкурса лучшими аксакалами признаны председатель схода граждан махалли имени Ахмаджана Назарова Хамзинского района города Ташкента С. Комилов, председатель махалли «Кизилкуприк» города Намангана О. Ташпулатов, председатель махалли имени Алишера Навои Ташкентского района Э. Гуломов.

(УзА).

К ЗНАМЕНАТЕЛЬНОЙ ДАТЕ

Премьера песни «Эрким қонуни» («Закон моей свободы») состоялась на праздничном концерте учащихся Ургенчской городской музыкальной школы № 2, посвященном десятой годовщине принятия Конституции Узбекистана.

Первое исполнение новой песни для солиста и детского хора ее автор — директор школы, известный в Хорезме композитор и педагог, победитель и призер ряда республиканских конкурсов на лучшие произведения малых музыкальных жанров Ислам Аллабергенов — специально приурочил к знаменательной дате. В предыдущие годы им были созданы оратории для детского хора «Мангуберды» и «Авеста».

Тимур ШАМАКОВ.

„БУЗҒУНЧИ“

(ҲАЖВИЯ)

Олийгоҳни битириб, бир ташкилотга ишга янги ўтган кунларим. Ишлашга ҳавас зўр. Кечалари «Қачон тонг отар экан?» деб ўйлаб ётаман. Эрталаб апил-тапил чой ичаману идорага югураман. Ишхонага етиб келганимда бу ерда қоровул чолу фаррош аёлдан бошқа ҳеч ким бўлмайди.

— Барвақт келибсизми, ўғлим? — сўрайди отахон.

— Ҳа, кечадан қолган озроқ чала ишларим бор эди. Шуни...

Менинг ишга эрта келишимни чоли тушмагур бошлиққаям айтибди шекилли, кечаги йиғилишда у киши кўпчиликка қараб: — Ишга эртароқ келишни мана бу ёш йигитчадан ўргансаларинг бўлмайдими? — деб қолди.

Барча «ялт» этиб менга қаради. Ғалати бўлиб кетдим.

Мажлис тугади. Ҳамма ўз хонасига кириб кетди.

Хонада тўрт киши ўтирамиз. Бошлиқнинг ҳозирги гапи таъсир этган шекилли, доим ишга кечикиб, алламбалоларни баҳона қилиб юрадиган тепакал, семиз бўлим бошлиғимиз иддао қилишга тушди:

— Мўминвой, ишга эрта келиб, нима бало, ўзингни каттага яхши кўрсатмоқчимисан? Ё орден-порден, медал-седал олиш ниятинг борми? Билиб қўй, орден ишга эрта келгангa эмас, бирон дурустроқ иш кўрсатганга берилади. Иккинчидан, сўфи азон айтмасдан бу ерда сенга пишириб қўйибдимми? Нима бало? Ё уйингдан илон-пилон чиққанми, тонг отмасдан буёққа қочасан? Агар чиққан бўлса айт, ҳозир шарт «050»га телефон қилиб спасателларни чақираман. Ушлаб кетишади. Қутуласан. Ука, ишга положенно вақтида ке. Ҳаммани гапга қолдирмай. Эсингда бўлсин. Эртадан бошлаб хонанинг калити қоровулга берилмайди. Тушундингми? Бунақа бузғунчилик қилма. Ҳали ёшсан. Оқибати яхши бўлмайди.

— Кечирасиз, ака, билмабман...

— Билмасанг, билиб қўй...

Шундан сўнг хонадаги икки ходим ҳам бўлим бошлиғининг сўзини қувватлади.

— Ҳали янгисан, бўтам, — деди бири. — Янги супурги яхши супуради, деган гап бор. Бизга ўхшаб беш-ўн йил ишлаб қўйгин, кейин кўрамиз аҳволингни. Ишга қарға ғунг титмасдан чопармиқансан?!

Бугун одатдагидан бир оз кечроқ турдим.

— Ҳа, болам, ишга кечикмайсанми? Ё бугун дам оладиган кунингми? — сўради онам, дастурхон четига чойнак-пиёлаларни қўяр экан.

— Йўқ, бораман. Сал кейинроқ, — дедим нима деяримни билмай.

Онамга кечаги олган танбеҳларимни қандай тушунтираман?!

Ўткир САИДОВ.

Шарқ мунажжимлари башорати

ТОҒ ЭЧКИСИ келгуси ҳафтада кўплаб ажойиб воқеаларнинг гувоҳи бўлади. Анчадан бери амалга ошмай келаётган ниятлари рўёбга чиқиб, бу муваффақиятдан ўзини қушдек енгил, энг бахтли инсон сифатида ҳис этади. Асосийси — бахт қушини учириб юбормаслик. Сешанба ва шанба — айниқса омадли кунлар.

ҚОВҒА янги йилни қай тарзда кутиб олиш хусусида кўпроқ ўйлайди. Аввалambор қалбга қулоқ солиш, янги йил базмида кимлар даврасида бўлишни қатъий белгилаб олиш лозим. Ҳарбий хизматчилар эл-юрт осойишталиги йўлида хушёрликни янада оширсалар, айни муддао. Омадли кунлар — чоршанба ва жума.

БАЛИҚ мунажжимларнинг башорат қилишича, энг ҳурматли ва эъзозли кишига айланади. Бироқ, бундан асло кеккайиб кетмаслик, ҳамкасблар ва яқинларга нисбатан янада олижаноб, янада меҳрибон бўлиш керак. Негаки, улар бундай иззатга лойиқ ва муносибдирлар. Энг омадли кунлар — душанба ва пайшанба.

ҚЎЙ ишда ҳам, шахсий ҳаётда ҳам ҳар доимгидай фаоллик ва завқ-шавқ оғушида бўлади. Буларнинг барчаси фақат хуш кайфият бағишлайди. Мунажжим дўстлар маслаҳатини қулоққа олишни маслаҳат беради. Чунки вақти келиб, айнан ушбу насиҳатларнинг катта ёрдам бериши, муаммони осон ҳал этишда сезиларли омил бўлиши турган гап. Кайфиятни кўтариб юриш ва хушчақчақ бўлишга ҳаракат қилинг. Хушчақчақлик учун айниқса қулай кунлар — жума ва шанба.

БУЗОҚ учун йиғилиб қолган барча муаммоларни ҳал этиш вақти етди. Улар ечимини ортиқ чўзмаган маъқул. Уйингиздаги осойишталик сизга куч-қувват бағишлайди. Эски қадрдонингиз билан бўладиган учрашув кайфиятингизни кўтаради. Яқин кишиларингиз ғамхўрлиги ва эътиборига сазовор бўласиз. Чоршанба ва якшанба — омадли кунлар.

ЭГИЗАКЛАР янги йил совғаларини харид қилишга бемалол киришаверсалар бўлади. Ҳамёндаги пул етмай қолар, деб хавотир қилмаса ҳам бўлади. Мунажжимлар ақл-идрок билан сарфланган сармоянинг яқин келажакда уч карра миқдорда қопланишини башорат қилишмоқда. Харид ишлари билан шуғулланиш учун энг қулай кунлар — душанба ва пайшанба.

ҚИСҚИЧБАҚА ўзининг масъулиятлилиги ва софдиллиги туфайли катта ютуқларга эришади. Ҳарбий хизматчилар бундан ташқари интизомлилик устувор эканлигини ҳам асло унутмасликлари лозим. Ушбу хусусиятлар мужассам жойда муваффақиятлар ҳамроҳ бўлаверади, хизмат поғонасида ижобий силжишлар бўй кўрсатаверади. Чоршанба ва шанба — омадли кунлар.

АРСЛОН молиявий фаровонликка эришади. Юлдузлар жойлашуви шундан далолат бермоқда. Аммо, эҳтиёт бўлиш лозим. Хом хаёлларга берилишдан сақланинг. Теран фикр ва ақл-фаросат билан иш юритишгина муваффақият келтиради. Сизнинг хуш кайфиятингиз оила аъзоларингизга ҳам хурсандчилик бахш этади. Учрайдиган майда-чуйда муаммоларга эътибор берманг, улар бунга арзимайди. Омадли кунлар — пайшанба ва якшанба.

ПАРИЗОД хизмат юзасидан ҳеч қандай қийинчилик сезмайди. Лекин, севги бобида бир оз мураккабликлар бўлади. Бунга сабаб — кейинги пайтда танишларингиз сафини кескин кенгайтирганингиз. Мунажжимлар башорат қилишича, кимни танлашингизни тақдирнинг ўзи белгилаб беради. Ҳарбийлар учун ҳам навбатдаги ҳафта ютуқларга бой бўлади. Душанба ва жума — омадли кунлар.

ТАРОЗУ ҳар бир нарса учун кўп қайғуравермаслиги, асосий эътиборни соғлигига қаратиши керак. Ҳаётингиздаги қийинчиликлар тез орада ўз ечимини топиб, сиз яна олдингидай хушчақчақ бўласиз. Янги дўст орттиришингиз кутилмоқда. Шу одам билан узвий алоқа боғлаб, муносабатларни мустаҳкамланг. Бу — кейинги ҳаётингизда жуда асқотади. Омадли кунлар — сешанба ва якшанба.

ЧАЁН дўстингман деб ишонч қозонган тили бошқа-ю, дили бошқалардан жуда эҳтиёт бўлиши керак. Бундайларга асло сирингизни очманг, имкон қадар улардан узоқлашишга ҳаракат қилинг, уйингизга умуман таклиф қилманг. Ҳақиқий дўстларингиз билан алоқани янада мустаҳкамланг, уларни қадрланг, маслаҳатини қулоққа олинг. Чоршанба ва шанба — омадли кунлар.

ЎҚОТАР куч-қувват ва шижоатга тўлади. Янги ғоя ва режалар туғилади. Келгуси ҳафта уларни амалга ошириш учун энг қулай фурсат. Иккиланмасдан ҳаракат қилаверинг — барча ишларингиз бароридан келади. Уларни рўёбга чиқаришда дўстларингиз ҳам ёрдам қўлларини чўзишади. Омадли кунлар — жума ва шанба.

ТОПҚИРЛИК МАШҚИ

Шаклдаги рақамларда Юртбошимизнинг ибратли сўзлари ифодаланган. Уларни қуйида таърифланиб, рақамларда келтирилган очқич сўзлардаги ҳарфлар асосида билиб олинг.

→	6	7	15	7	8	О	20	1	28	2	16
15	1	8	О	6	17	5	11	1	12	О	4
4	2	13	-	6	7	26	12	О	27	,	2
19	28	1	3	2	28	10	29	О	1	6	28
1	16	12							19	7	2
22	2	О							4	5	13
2	25	28							О	1	9
3	7	10							14	3	1
21	4	5							10	8	О
О	2	11							28	2	14
1	4	2							7	8	1
15	11	.							11	15	8
3	8	2							2	О	9
1	10	9							28	23	1
5	12	6	2	3	7	4	О	13	2	10	18
1	О	1	9	2	3	10	29	24	9	18	О
3	3	1	28	О	1	29	О	14	7	4	26

1. Давлат рамзи — 15, 24, 3, 6.
2. Мамлакатнинг сайлаб қўйиладиган қонун чиқарувчи олий органи — 23, 1, 3, 5, 1, 28, 24, 8, 4.
3. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 1-моддасидан: Ўзбекистон — 11, 7, 29, 24, 3, 24, 8. Демократик республика.
4. Давлат ҳокимияти томонидан белгиланадиган ва қўриқланадиган, жамиятда кишиларнинг ўзаро муносабатларини тартибга солувчи қонун-қоидалар мажмуи — 27, 7, 15, 7, 15.
5. Бош қомусимизнинг «Шахсий ҳуқуқ ва эркинликлар» бобидан: Ҳамма учун 29, 2, 20, 9, 10, 8 эркинлиги кафолатланади.
6. «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари» бўлимидан: 2, 28, 4, 2, 19, 13, 5, 1, 3 фақат қонун билан белгиланиб қўйилади ҳамда ижтимоий адолат принципларига мос бўлиши шарт.
7. Бош қомусимизнинг «Оммавий ахборот воситалари» бобида назорат қилиб туришига йўл қўйилмайдиган ташкилот — 25, 24, 8, 14, 7, 3, 1.
8. Нормурод Нарзуллаевнинг «Бахтимиз китоби» шеъридан:
Конституциям —
Ўзбекномамдир,
Кўзим қарогида
яшайман асраб.
Ватаним — онамдир,
ҳур остонамдир,
Минг шукур, 26, 3, 28, 1, 18, 28, 1, 8 бошпана сўраб.
9. Қомусимизда белгиланган давлат тили — 17, 13, 6, 24, 12.
10. Ҳар жиҳатдан мустақиллик, ҳуррият — 21, 3, 12.
11. Пойтахт — 4, 10, 22, 12, 24, 8, 4.
12. Маъмурий ҳудудий бўлинма — 29, 2, 5, 10, 16, 4.

Ф. ОРИПОВ.

ГАЗЕТАНИНГ 141-СОНИДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ТОПҚИРЛИК МАШҚИНИНГ ЖАВОБЛАРИ:

БЕЛГИЛАНГАН ХОНАДАН РАҚАМ АТРОФИГА СОАТ МИЛИ ЙЎНАЛИШИДА: 1. Бразилия. 2. Литр. 3. Биосфера. 4. Боку. 5. Крузейро. 6. Бром. 7. Амазонка. 8. Биология. 9. Целлофан. 10. Каркидон. 11. Нагасаки. 12. Геология. 13. Рўян. 14. Бектемир. 15. Ўтин. 16. Антигона. 17. Шона. 18. «Наъматак».

Бош муҳаррир
полковник
И. Қ. АБДУКАРИМОВ

АДРЕС РЕДАКЦИИ:
г. Ташкент, 700031
ул. Д. Кунаева, 21

Заместитель главного редактора — 56-17-98; ответственный секретарь — 56-04-60. Отделы воинской службы и воспитательной работы — 56-02-51; по связям с государственными и общественными организациями — 56-02-49; массовой работы и спорта — 56-08-72; культуры и организации досуга — 56-03-48, социологии и рекламы — 56-54-76.

Начальник издательства и типографии — 56-04-90; бухгалтерия — 56-03-82, отделы подписки — 56-03-46; заказов — 56-18-44; дежурный — 56-09-81.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов публикуемых материалов.

Письма, рукописи, фотографии и рисунки не рецензируются и не возвращаются.

Газета зарегистрирована в Государственном комитете Республики Узбекистан по печати. Рег. № 00050.

Этот номер отпечатан в типографии газеты «Ватанпарвар».

Заказ № 0470.